

Bryssel 25.7.2022
COM(2022) 364 final

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

**Ensimmäinen kertomus lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojaan
koskevan direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta ja toimivuudesta**

KOMISSION TIEDONANTO EUROOPAN PARLAMENTILLE JA NEUVOSTOLLE

Ensimmäinen kertomus lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojaan koskevan direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta ja toimivuudesta

Sisällys

1	Direktiivi (EU) 2016/680 on tärkein väline tietosuojan varmistamiseksi unionin turvallisuuspolitiikassa.....	3
1.1	Keskeinen osa johdonmukaista unionin tietosuojakehystä	3
1.2	Direktiivi edistää merkittävästi vahvan turvallisuuspolitiikan varmistamista Euroopan unionissa.....	6
1.3	Tärkeitä huomioita kertomuksen valmistelusta.....	7
2	Direktiivin täytäntöönpano on tyydyttävää, mutta useita kysymyksiä on vielä ratkaisematta	8
2.1	Direktiivin täytäntöönpano on yleisesti ottaen saatu päätökseen, mutta joihinkin säännöksiin liittyy ongelmia.....	9
2.2	Vaatimustenmukaisuuden arvioinnin painopisteet.....	9
2.2.1	Direktiivin soveltamisala	10
2.2.2	Tietosuojaviranomaisten hallinto ja valtuudet	12
2.2.3	Oikeussuojakeinot.....	13
2.2.4	Säilyttämisen ja tarkistamisen määräajat	14
2.2.5	Henkilötietojen ja erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn oikeusperusta	15
2.2.6	Automatisoidut päätökset.....	15
2.2.7	Rekisteröidyn oikeudet	16
2.2.8	Joitakin direktiivin keskeisiä säännöksiä	17
3	Ensimmäiset kokemukset direktiivin soveltamisesta ja toimivuudesta.....	18
3.1	Valitukset ja myönteinen vaikutus rekisteröityjen oikeuksiin	18
3.2	Toimivaltaisten viranomaisten tietoisuus tietosuojasta on lisääntynyt	19
3.3	Tietoturva on parantunut, mutta tietoturvaloukkauksista ilmoittamisessa on eroja.....	21
3.4	Tietosuojaviranomaisten suorittama valvonta.....	22
3.4.1	Tietosuojaviranomaisten resurssit.....	22
3.4.2	Valtuuksien käyttö	23
3.4.3	Tietosuojaviranomaisten toimintaa koskeva tuomioistuINVALVONTA.....	25
3.4.4	Tietosuojaneuvoston ohjeet	25

3.4.5	Keskinäinen avunanto	26
3.5	Joustava väline kansainvälisiä siirtoja varten.....	27
3.5.1	Tietosuojan riittävyyttä koskevat päätökset.....	27
3.5.2	Asianmukaiset suojatoimet	29
3.5.3	Poikkeuksien soveltaminen.....	34
3.5.4	Tehokas rajatylittävä poliisi- ja oikeudellinen yhteistyö	34
4	Tulevat toimet.....	36

1 DIREKTIIVI (EU) 2016/680 ON TÄRKEIN VÄLINE TIETOSUOJAN VARMISTAMISEKSI UNIONIN TURVALLISUUSPOLITIHKASSA

Tässä tiedonannossa esitetään Euroopan komission ensimmäinen kertomus lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojaa koskevan direktiivin (EU) 2016/680¹ arvioinnista ja uudelleentarkastelusta kyseisen direktiivin 62 artiklan 1 kohdan mukaisesti.

Kertomuksessa tarkastellaan erityisesti kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille tapahtuvaa henkilötietojen siirtoa koskevien direktiivin sääntöjen soveltamista ja toimivuutta direktiivin edellyttämällä tavalla. Siinä tarkastellaan direktiiviä kuitenkin myös laajemmin henkilötietojen suojaa koskevan unionin lainsäädännön kehityksessä sekä sellaisen EU:n lainsäädännön puitteissa, jolla säännellään henkilötietojen käsittelyä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten, jäljempänä 'lainvalvontatarkoitukset'.² Lisäksi kertomuksessa tarkastellaan, miten jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään, esitellään ensimmäiset kokemukset direktiivin soveltamisesta ja toimivuudesta sekä hahmotellaan tulevia toimia.

1.1 Keskeinen osa johdonmukaista unionin tietosuojakehystä

Direktiivi (EU) 2016/680 on yksi EU:n tietosuojakehityksen kolmesta pilarista, joilla taataan perusoikeus henkilötietojen suojaan. Kaksi muuta pilaria ovat yleinen tietosuojaa-asetus³ ja EU:n toimielinten ja elinten tietosuojaa-asetus⁴. Henkilötietojen suojaa koskeva perusoikeus on vahvistettu Euroopan unionin perusoikeuskirjan⁵ 8 artiklassa ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen, jäljempänä 'SEUT-sopimus',⁶ 16 artiklassa.

---

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2016/680, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja neuvoston puitepäätöksen 2008/977/YOS kumoamisesta (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 89).

² Direktiivin (EU) 2016/680 1 artiklan 1 kohta.

³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679, annettu 27 päivänä huhtikuuta 2016, luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (EUVL L 119, 4.5.2016, s. 1).

⁴ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1725, annettu 23 päivänä lokakuuta 2018, luonnollisten henkilöiden suojelusta unionin toimielinten, elinten ja laitosten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä ja näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta sekä asetuksen (EY) N:o 45/2001 ja päätöksen N:o 1247/2002/EY kumoamisesta (EUVL L 295, 21.11.2018, s. 39).

⁵ Euroopan unionin perusoikeuskirja (EUVL C 202, 7.6.2016, s. 389).

⁶ Euroopan unionin toiminnasta tehty sopimus (konsolidoitu toisinto) (EUVL C 202, 7.6.2016, s. 47).

Direktiivi tuli voimaan 6. toukokuuta 2016, ja jäsenvaltioiden oli saatettava se osaksi kansallista lainsäädäntöään viimeistään 6. toukokuuta 2018.⁷

Direktiivi (EU) 2016/680 on ensimmäinen EU-säädös, jossa sovelletaan kattavaa lähestymistapaa toimivaltaisten viranomaisten (eli oikeusviranomaisten, poliisin ja muiden lainvalvontaviranomaisten, kuten direktiivin 3 artiklan 7 kohdassa säädetään) lainvalvontatarkoituksia varten suorittamaan henkilötietojen käsittelyyn. Verrattuna direktiivillä kumottuun ja korvattuun neuvoston puitepäätökseen 2008/977/YOS⁸ direktiivi on merkittävä edistysaskel tietosuojasääntöjen johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi kaikkialla EU:ssa. Ensinnäkin direktiivissä vahvistetaan kattavat säännöt sekä rajatylittävälle että kotimaiselle henkilötietojen käsittelylle lainvalvontatarkoituksia varten, kun taas neuvoston puitepäätös kattoi ainoastaan rajatylittävän käsittelyn. Toiseksi direktiivi sisältää kattavat ja horisontaaliset säännöt, kun taas aiemman lähestymistavan mukaan jokaista alakohtaista EU-säädöstä, jossa säädettiin henkilötietojen käsittelystä lainvalvonnan yhteydessä, säänneltiin kunkin säädöksen omilla tietosuojasäännöillä.⁹

Yleinen tietosuoja-asetus, EU:n toimielinten ja elinten tietosuoja-asetus ja direktiivi (EU) 2016/680 perustuvat samankaltaisiin käsitteisiin ja periaatteisiin¹⁰, mikä varmistaa EU:n tietosuojasääntöjen johdonmukaisen tulkinnan ja soveltamisen. Säädökset sisältävät myös yhteiset määritelmät ja samanlaiset velvoitteet rekisterinpitäjille ja henkilötietojen käsittelijöille. Direktiivissä (EU) 2016/680 käsitellään kuitenkin erityisesti riskejä, jotka liittyvät henkilötietojen käsittelyyn lainvalvonnan yhteydessä. Asiaa koskevissa säännöksissä edellytetään i) eri ryhmiin kuuluvien rekisteröityjen erottelua, ii) tosiseikkoihin perustuvien henkilötietojen ja henkilökohtaiseen arviointiin perustuvien henkilötietojen erottelua ja iii) lokitietojen säilyttämistä henkilötietojen käytöstä sekä myös erityisten turvallisuusvaatimusten noudattamista.¹¹

Rikosoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön erityisluonteen vuoksi katsottiin tarpeelliseksi antaa näillä aloilla erityissääntöjä henkilötietojen suojasta ja henkilötietojen vapaasta liikkuvuudesta.¹² Alojen arkaluonteisuus sekä lainvalvontaa sääntelevien kansallisten oikeudellisten kehysten monimutkaisuus johtivat siihen, että direktiiviä pidettiin parhaana välineenä saavuttaa tietosuojan korkea taso tällä alalla. Lisäksi direktiivi antaa

---

⁷ Direktiivin (EU) 2016/680 63 artiklan 1 kohta.

⁸ Neuvoston puitepäätös 2008/977/YOS, tehty 27 päivänä marraskuuta 2008, rikosasioissa tehtävässä poliisi- ja oikeudellisessa yhteistyössä käsiteltävien henkilötietojen suojaamisesta (EUVL L 350, 30.12.2008, s. 60).

⁹ Esimerkiksi Schengenin tietojärjestelmää ja muita Schengenin säännöstön välineitä koskevat säädökset sisälsivät erityissäännöksiä, joilla säänneltiin muun muassa rekisteröityjen oikeuksia.

¹⁰ Näihin sisältyvät lainmukaisuus ja kohtuullisuus, käyttötarkoitussidonnaisuus, tietojen minimointi, täsmällisyys, säilytyksen rajoittaminen, eheys ja luottamuksellisuus sekä osoitusvelvollisuus (direktiivin (EU) 2016/680 4 artikla).

¹¹ Direktiivin (EU) 2016/680 6, 7, 25 ja 29 artikla.

¹² Julistus 21 henkilötietojen suojasta rikosoikeuden alalla tehtävän oikeudellisen yhteistyön ja poliisiyhteistyön aloilla (liitetty Lissabonin sopimuksen hyväksyneen hallitustenvälisen konferenssin päätössiakirjaan, EUVL C 115, 9.5.2008, s. 345).

jäsenvaltioille tarvittavaa liikkumavaraa periaatteiden, sääntöjen ja poikkeusten täytäntöönpanossa kansallisella tasolla.¹³

Komissio julkaisi ensimmäisen kertomuksensa yleisen tietosuoja-asetuksen täytäntöönpanosta 24. kesäkuuta 2020.¹⁴ Siinä todettiin, että yleisen näkemyksen mukaan yleinen tietosuoja-asetus täyttää sille asetetut tavoitteet erityisesti siten, että se tarjoaa kansalaisille vahvat, täytäntöönpanokelpoiset oikeudet ja luo uuden EU:n hallinto- ja täytäntöönpanojärjestelmän. Kertomuksessa esitetään luettelo toimista, joihin on ryhdyttävä, jotta kaikkien sidosryhmien olisi helpompi soveltaa yleistä tietosuoja-asetusta ja jotta voidaan taata, että EU:n tietosuojakulttuuria edistetään ja kehitetään edelleen ja asetuksen noudattamista valvotaan tiukasti.

Tämä kertomus on jatkoa sellaisten unionin hyväksymien säädösten tarkastelulle, joilla säännellään toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten. Kyseisen tarkastelun tarkoituksena oli arvioida tarvetta yhdenmukaistaa asianomaiset säädökset direktiivin (EU) 2016/680 kanssa.¹⁵ Komissio täytti tämän velvoitteen 24. kesäkuuta 2020 antamallaan tiedonannolla *Toimet aiemman kolmannen pilarin säännösten yhdenmukaistamiseksi tietosuojasääntöjen kanssa*¹⁶. Siinä yksilöitiin kymmenen säädöstä, jotka olisi yhdenmukaistettava direktiivin (EU) 2016/680 kanssa, ja vahvistettiin aikataulu tälle työlle.

Kertomus laadittiin rinnakkain EU:n toimielinten ja elinten tietosuoja-asetuksen soveltamista tarkastelevan komission kertomuksen kanssa. Jälkimmäisen kertomuksen keskeinen osa on asetuksen IX luvussa vahvistettujen sääntöjen uudelleentarkastelu. Kyseisillä säännöillä säännellään poliisiyhteistyöhön ja rikosoikeudelliseen yhteistyöhön kuuluvaa toimintaa toteuttavien EU:n elinten ja laitosten (oikeus- ja sisäasioiden virastojen) suorittamaa operatiivisten henkilötietojen käsittelyä.¹⁷ Nämä säännöt perustuvat suurelta osin direktiiviin (EU) 2016/680. EU:n toimielinten ja elinten tietosuoja-asetuksen 98 artiklassa edellytetään, että komissio tarkastelee uudelleen säädöksiä, joilla säännellään oikeus- ja sisäasioiden virastojen suorittamaa operatiivisten henkilötietojen käsittelyä, erityisesti jotta komissio voi esittää asianmukaisia

---

¹³ Ehdotus direktiiviksi yksilöiden suojelusta toimivaltaisten viranomaisten suorittamassa henkilötietojen käsittelyssä rikosten torjumista, tutkimista, selvittämistä ja syytteesenpanoa tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta (COM(2012) 10 final, 25.1.2012), perusteluosa.

¹⁴ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, *Tietosuojasäännöt kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien ja EU:n digitaalisen muutoksen edistäjänä – yleistä tietosuoja-asetusta sovellettu kaksi vuotta* (COM(2020) 264 final, 24.6.2020).

¹⁵ Direktiivin (EU) 2016/680 62 artiklan 6 kohdassa edellytetään, että komissio tarkastelee 6. toukokuuta 2019 mennessä muita unionin hyväksymiä säädöksiä, joilla säännellään toimivaltaisten viranomaisten lainvalvontatarkoituksessa suorittamaa henkilötietojen käsittelyä, arvioidakseen tarvetta yhdenmukaistaa ne direktiivin (EU) 2016/680 kanssa ja tehdäksään tarvittaessa ehdotuksia niiden muuttamiseksi, jotta voidaan varmistaa johdonmukainen lähestymistapa henkilötietojen suojaan direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisalan puitteissa.

¹⁶ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, *Toimet aiemman kolmannen pilarin säännösten yhdenmukaistamiseksi tietosuojasääntöjen kanssa* (COM(2020) 262 final, 24.6.2020).

¹⁷ SEUT-sopimuksen kolmannen osan V osaston 4 ja 5 luku.

lainsäädäntöehdotuksia asetuksen IX luvun sääntöjen soveltamiseksi Europoliin¹⁸ ja Euroopan syyttäjänvirastoon sekä tarvittaessa mukautuksia tähän lukuun.

1.2 Direktiivi edistää merkittävästi vahvan turvallisuuspolitiikan varmistamista Euroopan unionissa

Komissio on johdonmukaisesti korostanut sitä, että toimiva ja aidosti turvallinen EU voidaan saavuttaa vain, jos perusoikeuskirjassa ja EU:n sekundaarilainsäädännössä vahvistettuja perusoikeuksia noudatetaan kaikilta osin. Direktiivi (EU) 2016/680 edistää merkittävästi EU:n turvallisuuspolitiikkaa varmistamalla, että rikoksen uhrien, todistajien ja epäiltyjen henkilötietoja suojellaan asianmukaisesti. Lisäksi direktiivillä yhdenmukaistetaan EU:n ja Schengen-maiden toimivaltaisten viranomaisten käsittelemien henkilötietojen suojaa koskevia sääntöjä, mikä lisää luottamusta ja parantaa viranomaisten välillä lainvalvontatarkoituksia varten vaihdettujen tietojen turvallisuutta ja helpottaa siten rajatylittävää yhteistyötä rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa.¹⁹ Direktiivi on avainasemassa myös edistettäessä tietosuojan noudattamisen kulttuuria toimivaltaisten viranomaisten keskuudessa.

Turvallisuusunionistrategiassa²⁰ korostetaan, että uudet teknologiat, kuten tekoäly, voivat olla tehokkaita välineitä rikosten torjunnassa. Tämän potentiaalin hyödyntäminen edellyttää kuitenkin perusoikeuksien kunnioittamista korkeimmalla mahdollisella tasolla. Tietosuojalainsäädäntö, direktiivi (EU) 2016/680 mukaan lukien, muodostaa perustan alakohtaisen lainsäädännön laatimiselle. Ehdotetussa tekoälysäädöksessä²¹ esimerkiksi rajattaisiin tarkemmin henkilötietojen käyttöä biometristä etätunnistusta varten julkisissa tiloissa lainvalvontatarkoituksessa.

Nykypäivän verkottuneessa maailmassa rikollisuus (erityisesti kyberrikollisuus ja muu kyberympäristöä hyväksi käytävä rikollisuus) on luonteeltaan yhä enemmän rajatylittävää. Myös kotimaisia tapauksia tutkittaessa toimivaltaiset viranomaiset kohtaavat yhä useammin rajatylittäviä tilanteita, koska tietoja säilytetään usein sähköisesti kolmannessa maassa. Tämä lisää kansainvälisen rikostutkintayhteistyön tarvetta sekä jäsenvaltioiden viranomaisten että EU:n elinten, kuten Europolin ja Eurojustin, osalta. Tällainen yhteistyö ja erityisesti sähköisten todisteiden kerääminen ja vaihtaminen²² edellyttävät usein henkilötietojen siirtoa. Siksi tietosuojaa

---

¹⁸ Europolin osalta komissio on jo käsitellyt asiaa vuonna 2020 antamassaan ehdotuksessa Europol-asetuksen muuttamisesta.

¹⁹ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, *Ensimmäinen edistymiskertomus EU:n turvallisuusstrategiasta* (COM(2020) 797 final, 9.12.2020).

²⁰ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille, Eurooppa-neuvostolle, neuvostolle, Euroopan talous- ja sosiaalikomitealle ja alueiden komitealle EU:n turvallisuusunionistrategiasta (COM(2020) 605 final, 24.7.2020).

²¹ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tekoälyä koskevista yhdenmukaistetuista säännöistä (tekoälysäädös) ja tiettyjen unionin säädösten muuttamisesta (COM(2021) 206 final, 21.4.2021).

²² Sähköisiä tietoja ja todisteita tarvitaan noin 85 prosentissa vakavien rikosten tutkimuksista. Yhteensä 65 prosenttia kaikista pyynnöistä osoitetaan toisen lainkäyttöalueen palveluntarjoajille. Ks. komission yksiköiden valmisteluasiakirja ”Impact Assessment accompanying the document ’Proposal for a Regulation of the European Parliament and of the Council on European Production and Preservation Orders for electronic evidence in criminal matters and Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council laying down harmonised rules on

koskevat vahvat suojatoimet ovat olennaisen tärkeitä. Tällaiset suojatoimet myös auttavat lisäämään lainvalvontaviranomaisten välistä luottamusta, varmistavat nopeamman ja tehokkaamman tietojenvaihdon sekä vahvistavat oikeusvarmuutta, kun tietoja käytetään myöhemmin rikosoikeudellisissa menettelyissä. Direktiivi (EU) 2016/680 tarjoaa ajantasaistetut välineet, joilla helpotetaan henkilötietojen siirtoa EU:sta kolmansiin maihin tai kansainvälisille järjestöille (kuten Interpolille²³). Samalla varmistetaan, että henkilötietojen suojan taso säilyy korkeana. Komissio ja jäsenvaltiot ovat hyödyntäneet direktiivin kaikkia välineitä sen voimaantulosta lähtien. Tämä osoittaa, että direktiivi on riittävän laaja-alainen ja joustava, jotta voidaan mahdollistaa tehokas kansainvälinen poliisi- ja oikeudellinen yhteistyö.

1.3 Tärkeitä huomioita kertomuksen valmistelusta

Kertomusta valmistellessaan komissio keräsi tietoja ja palautetta useista eri lähteistä sekä kohdennetuilla kuulemisilla. Direktiivin (EU) 2016/680 62 artiklan mukaisesti komissio otti huomioon Euroopan parlamentin²⁴, neuvoston²⁵, Euroopan tietosuojaneuvoston, jäljempänä 'tietosuojaneuvosto',²⁶ ja kansallisten tietosuojaviranomaisten kannanotot ja kannat. Palautetta saatiin myös kansalaisyhteiskunnan organisaatioille (Euroopan unionin perusoikeusviraston välityksellä) kohdennetusta kyselytutkimuksesta²⁷ sekä julkiseen kannanottopyyntöön²⁸ saaduista vastauksista. Komissio otti huomioon myös yleistä tietosuoja-asetusta ja direktiiviä (EU) 2016/680 käsittelevän jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmän²⁹ huomautukset sekä neuvoston

---

the appointment of legal representatives for the purpose of gathering evidence in criminal proceedings” (SWD(2018) 118 final).

²³ Ks. myös direktiivin (EU) 2016/680 johdanto-osan 25 kappale.

²⁴ Euroopan parlamentin kansalaisvapauksien sekä oikeus- ja sisäasioiden valiokunnan kannanotto Euroopan komission tulevaan kertomukseen direktiivin (EU) 2016/680 arvioinnista ja uudelleentarkastelusta, 7.2.2022.

²⁵ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta (neuvoston asiakirja 13943/21, 18.11.2021, https://www.consilium.europa.eu/media/54304/st_13943_2021_init_en.pdf).

²⁶ Euroopan tietosuojaneuvoston kannanotto Euroopan komission suorittamaan direktiivin (EU) 2016/680 62 artiklan mukaiseen arviointiin (hyväksytty 14. joulukuuta 2021), jäljempänä 'tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin',

https://edpb.europa.eu/system/files/2021-12/edpb_contribution_led_review_en.pdf

²⁷ Niistä 804 kansalaisjärjestöstä, joihin perusoikeusvirasto otti yhteyttä, 88 vastasi kyselyyn. Vastauksista vain 17 voitiin ottaa huomioon, koska 61 tapauksessa vastaus ei liittynyt direktiiviin (EU) 2016/680 tai vastauksista kävi ilmi, että kyseinen järjestö ei pyrkinyt edistämään perusoikeuksien suojelua lainvalvonnan alalla tai ei tuntenut direktiiviä lainkaan.

²⁸ Kannanottopyyntö ”Tietosuoja lainvalvonnassa – kertomus lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojasta annetusta direktiivistä”, 24.1.2022, https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13288-Tietosuoja-lainvalvonnassa-kertomus-lainvalvontatarkoituksessa-kasiteltyjen-henkilotietojen-suojasta-annetusta-direktiivistä_fi

²⁹ Asetusta (EU) 2016/679 ja direktiiviä (EU) 2016/680 käsittelevä komission asiantuntijaryhmä (E03461), <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/expert-groups/consult?do=groupDetail.groupDetail&groupID=3461&lang=fi>

puheenjohtajavaltion Saksan huomautukset³⁰. Lisäksi se otti huomioon analyysin kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistä ja muutaman valituksen, jotka se oli saanut tältä osin.

Vaikka direktiiviä (EU) 2016/680 sovelletaan kaikkiin jäsenvaltioihin ja kaikkiin Schengen-maihin (koska sillä kehitetään Schengenin säännöstöä³¹), tämä kertomus kattaa ainoastaan EU:n jäsenvaltiot.

Kertomuksen laatimiseen vaikutti kolme tekijää. Ensinnäkin kaksi kolmasosaa jäsenvaltioista ei noudattanut toukokuuhun 2018 asetettua määräaikaa direktiivin saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä. Useimmat jäsenvaltiot kuitenkin panivat direktiivin täytäntöön vuoteen 2019 mennessä sen jälkeen, kun komissio oli käynnistänyt rikkomusmenettelyt. Näin ollen direktiivin soveltamisesta on edelleen melko vähän kokemusta, kuten myös tietosuojaneuvosto³² ja neuvosto³³ ovat korostaneet. Toiseksi direktiivin soveltamista koskevien tilastojen laatiminen on osoittautunut vaikeammaksi kuin yleisen tietosuoja-asetuksen tapauksessa. Jotkin tietosuojaviranomaiset eivät kerää erillisiä tilastotietoja direktiiviin (EU) 2016/680 ja yleiseen tietosuoja-asetukseen liittyvistä valvontatoimistaan. Tämä koskee muun muassa direktiivin (EU) 2016/680 mukaisia tietoturvaloukkauksilmoituksia³⁴ ja valituksia³⁵, mikä saattaa vaikeuttaa tarkan yleiskuvan muodostamista kyseisistä direktiivin säännöksistä.³⁶

Kolmanneksi on tärkeää ottaa huomioon, että direktiivin soveltamista koskevaa oikeuskäytäntöä on alkanut muodostua vasta hiljattain. Euroopan unionin tuomioistuimessa on parhaillaan vireillä useita asioita, jotka koskevat direktiivin keskeisten säännösten tulkintaa (esimerkiksi rekisteröityjen tiedonsaantioikeutta ja oikeutta tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin). Nämä tuomiot selkeyttävät tilannetta ja edistävät yhdenmukaisempaa lähestymistapaa jäsenvaltioiden välillä.

2 DIREKTIIVIN TÄYTÄNTÖÖNPANO ON TYYDYTTÄVÄÄ, MUTTA USEITA KYSYMYKSIÄ ON VIELÄ RATKAISEMATTA

Komissio on perustanut jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmän³⁷ auttamaan jäsenvaltioita saattamaan direktiivin (EU) 2016/680 osaksi kansallista lainsäädäntöään. Asiantuntijaryhmä helpottaa jäsenvaltioiden ja komission välistä keskustelua ja kokemusten vaihtoa tietosuojasäännöistä. Se kokoontui säännöllisesti vuonna 2016 tapahtuneen direktiivin hyväksymisen ja direktiivin

---

³⁰ Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajavaltion selvitys poliisitietojen vaihdosta kolmansien maiden kanssa – kokemukset lainvalvontatarkoituksessa käsiteltyjen henkilötietojen suojasta annetun direktiivin 37 artiklan soveltamisesta, joulukuu 2020.

³¹ Ks. direktiivin (EU) 2016/680 johdanto-osan 101–103 kappale.

³² Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 4 kohta.

³³ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 7 kohta.

³⁴ Esimerkiksi Tanskan, Liettuan, Norjan ja Itävallan viranomaiset ja useat Saksan viranomaiset eivät pidä erillisiä tilastoja direktiivin (EU) 2016/680 mukaisista tietoturvaloukkauksista. Lisäksi kuusi viranomaista on ilmoittanut, että ne eivät ole saaneet lainkaan direktiivin (EU) 2016/680 mukaisia tietoturvaloukkauksilmoituksia.

³⁵ Esimerkiksi Tanskan ja Itävallan viranomaiset ja useat Saksan viranomaiset eivät pidä erillisiä tilastoja direktiivin (EU) 2016/680 mukaisista valituksista.

³⁶ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 43 kohta.

³⁷ Ks. alaviite 29.

täytäntöönpanolle asetetun määräajan (toukokuu 2018) välisenä aikana, ja sen työtä jatkettiin vuonna 2021.

Seuraavassa katsauksessa direktiivin täytäntöönpanosta keskitytään tärkeimpiin tähän mennessä yksilöityihin kysymyksiin. Katsaus perustuu ensisijaisesti komission analyysiin tiedoista, jotka jäsenvaltiot ovat toimittaneet ilmoittaessaan komissiolle kansallisista täytäntöönpanotoimenpiteistään. Tätä analyysia tuki myös ulkopuolisen toimeksisaajan tekemä tutkimus. Lisäksi komissio kävi kahdenvälisiä keskusteluja useiden jäsenvaltioiden kanssa.

2.1 Direktiivin täytäntöönpano on yleisesti ottaen saatu päätökseen, mutta joihinkin säännöksiin liittyy ongelmia

Komissio käynnisti heinäkuussa 2018 rikkomusmenettelyt 19:ää jäsenvaltiota vastaan, koska ne eivät olleet antaneet lainsäädäntöä direktiivin (EU) 2016/680 saattamiseksi osaksi kansallista lainsäädäntöä toukokuun 2018 määräaikaan mennessä tai koska ne eivät olleet ilmoittaneet komissiolle asianmukaisesti täytäntöönpanotoimenpiteistään. Lisäksi yhtä jäsenvaltiota vastaan aloitettiin heinäkuussa 2019 rikkomusmenettely, koska direktiiviä ei ollut kaikilta osin pantu täytäntöön. Tämän seurauksena useimmat jäsenvaltiot ilmoittivat komissiolle kansallisista täytäntöönpanosäädöksistään, ja komissio lopetti vähitellen niitä vastaan käynnistetyt rikkomusmenettelyt vuonna 2019 (yhden jäsenvaltion osalta vuonna 2020). Vuonna 2021 komissio nosti Espanjaa vastaan rikkomuskanteen unionin tuomioistuimessa, koska Espanja ei ollut vielä saattanut direktiiviä osaksi kansallista lainsäädäntöään eikä ilmoittanut komissiolle täytäntöönpanotoimenpiteistään. Rikkomisen vakavuuden ja keston vuoksi unionin tuomioistuin määräsi Espanjalle ensimmäistä kertaa sekä kiinteämääräisen hyvityksen että uhkasakon.³⁸

Komissio käynnisti huhtikuussa 2022 rikkomusmenettelyn myös Saksaa vastaan todettuaan, että direktiivin täytäntöönpanossa oli puutteita Saksan liittovaltion poliisin toiminnan osalta.

Komissio jatkaa direktiivin täytäntöönpanon arviointia jäsenvaltioissa ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin mahdollisten puutteiden korjaamiseksi.

2.2 Vaatimustenmukaisuuden arvioinnin painopisteet

Komissio tarkastaa myös, että direktiivin (EU) 2016/680 vaatimukset on saatettu asianmukaisesti osaksi jäsenvaltioiden kansallista lainsäädäntöä (vaatimustenmukaisuuden tarkastaminen).

Jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään joko muuttamalla aiempaa tietosuojalainsäädäntöään tai kumoamalla sen ja korvaamalla sen yhdellä tai useammalla uudella horisontaalisella tietosuojasäädöksellä. Monissa tapauksissa direktiivi on pantu täytäntöön viittaamalla yleisen tietosuoja-asetuksen samaan tai vastaavaan säännökseen (esimerkiksi määritelmien, tietoturvaloukkauksista ilmoittamisen, tietosuojavastaavan nimittämisen ja kansallisten tietosuojaviranomaisten organisaatiota, asemaa, toimivaltaa, tehtäviä ja valtuuksia koskevien säännösten osalta). Useita direktiivin säännöksiä on pantu täytäntöön myös lisäämällä uusia säännöksiä esimerkiksi yleistä hallinto-oikeutta, hallintolainkäyttöä tai rikosoikeudellista

---

³⁸ Unionin tuomioistuimen tuomio 25.2.2021, komissio v. Espanja, C-658/19, ECLI:EU:C:2021:138.

menettelyä koskevaan lainsäädäntöön. Jotkin jäsenvaltiot ovat panneet direktiivin säännöksiä täytäntöön myös osana alakohtaista lainsäädäntöä, jolla säännellään tiettyjen toimivaltaisten viranomaisten toimintaa ja valtuuksia. Näin ollen kun määritetään, onko direktiivi pantu asianmukaisesti täytäntöön tietyssä jäsenvaltiossa, voidaan joutua ottamaan huomioon useita erilaisia kansallisia säädöksiä. Yleisesti ottaen kansalliset säädökset vastaavat direktiivin periaatteita ja keskeisiä säännöksiä, mutta myös joitakin ongelmia on havaittu. Niistä merkittävimpiä käsitellään seuraavissa jaksoissa. Komissio on jo käynnistänyt useita rikkomusmenettelyjä jäsenvaltioita vastaan.³⁹ Tarkasteluprosessi on edelleen käynnissä, ja komissio aikoo hyödyntää jatkossakin kaikkia käytössään olevia välineitä, myös rikkomusmenettelyä, jos kansalliset täytäntöönpanotoimenpiteet eivät ole direktiivin mukaisia.

Direktiiviä (EU) 2016/680 koskeva oikeuskäytäntö on vielä alkutekijöissään. Euroopan unionin tuomioistuin on vasta hiljattain alkanut antaa ratkaisuja direktiivin tulkinnasta (ks. esimerkiksi asiat WV vastaan Bundesrepublik Deutschland⁴⁰ ja B vastaan Latvijas Republikas Saeima⁴¹). Lisäksi tätä kertomusta laadittaessa unionin tuomioistuimessa on vireillä useita ennakkoratkaisupyynnöitä (kuten seuraavissa jaksoissa esitetään).

2.2.1 Direktiivin soveltamisala

Direktiiviä (EU) 2016/680 ja yleistä tietosuojasetusta käsittelevä jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmä⁴² sekä tietosuojaneuvosto⁴³ ovat todenneet, että direktiivin ja yleisen tietosuoja-

---

³⁹ Komissio käynnisti huhtikuussa 2022 rikkomusmenettelyt Kreikkaa, Suomea ja Ruotsia vastaan sillä perusteella, että niiden kansalliset täytäntöönpanosäädökset eivät ole direktiivin mukaisia. Kreikan tapauksessa ongelmana on esimerkiksi se, että direktiivin täytäntöönpanemiseksi annettuja kansallisia säädöksiä ei useimpien rikosten tapauksessa sovelleta henkilötietojen käsittelyyn, jota suorittavat oikeus- ja syyttäväviranomaiset ja niiden valvonnassa toimivat viranomaiset. Lisäksi ongelmia liittyy seuraaviin seikkoihin: tietojen säilyttämistä ja tarkistamista koskevien säännösten (5 artikla) saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä, tietojenkäsittelyn oikeusperusta (8 artikla) ja suojatoimet automatisoidun päätöksenteon yhteydessä (11 artikla). Suomea ja Ruotsia vastaan käynnistettiin rikkomusmenettelyt, koska niiden lainsäädännössä ei anneta rekisteröidyille mahdollisuutta käyttää tehokkaita oikeussuojakeinoja tuomioistuimessa. Komissio käynnisti toukokuussa 2022 rikkomusmenettelyn myös Saksaa vastaan, koska monissakaan maan kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä ei säädetä tehokkaista korjaavista valtuuksista liittovaltion ja osavaltioiden tasolla.

⁴⁰ Unionin tuomioistuimen tuomio 12.5.2021, WS v. Bundesrepublik Deutschland, C-505/19, ECLI:EU:C:2021:376. Asia koski muun muassa henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuutta (direktiivin (EU) 2016/680 4 artiklan 1 kohdan a alakohta ja 8 artikla) Interpolin julkaiseman kansainvälisen etsintäkuulutuksen (ns. punainen ilmoitus) yhteydessä. Unionin tuomioistuin katsoi, ettei Interpolin antamaan punaiseen ilmoitukseen sisältyvien henkilötietojen käsittelylle ole laillisia esteitä, jollei lainvoimaisessa tuomioistuinratkaisussa ole todettu, että kaksoisrangaistavuuden kieltoa (ne bis in idem -periaate) sovelletaan tekoihin, joihin kyseinen ilmoitus perustuu.

⁴¹ Unionin tuomioistuimen tuomio 22.6.2021, B v. Latvijas Republikas Saeima, C-439/19, ECLI:EU:C:2021:504. Unionin tuomioistuin tulkitsi asiassa direktiivin (EU) 2016/680 3 artiklan 7 kohdan mukaista toimivaltaisen viranomaisen määritelmää sekä rikoksen käsitettä. Ks. myös jäljempänä oleva jakso.

⁴² Ks. asetusta (EU) 2016/679 ja direktiiviä (EU) 2016/680 käsittelevän komission asiantuntijaryhmän 5. toukokuuta 2021 pitämän kokouksen pöytäkirja, <https://ec.europa.eu/transparency/expert-groups-register/screen/meetings/consult?lang=en&meetingId=25283&fromExpertGroups=true>

⁴³ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 7 kohta.

asetuksen soveltamisaloja on vaikea erottaa toisistaan. Myös joidenkin tietosuojaviranomaisten mukaan toimivaltaiset viranomaiset saattavat kokea tämän vaikeaksi.⁴⁴

Direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisala määritellään⁴⁵ kahden keskeisen tekijän perusteella: toimivaltaisen viranomaisen käsite (henkilöllinen soveltamisala) ja rikoksen käsite (aineellinen soveltamisala).

Henkilöllisen soveltamisalan osalta henkilötietojen käsittely kuuluu direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisalaan, kun sen suorittaa toimivaltainen viranomainen ja kun henkilötietoja käsitellään direktiivin mukaisiin tarkoituksiin⁴⁶ (eli rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten). Komissio katsoo, että direktiivin määritelmän⁴⁷ mukaisilla ”toimivaltaisilla viranomaisilla” tarkoitetaan joko valtion elimiä tai yksityisiä elimiä, joille annetaan laissa erityisvaltuuksia, jotka ylittävät ne valtuudet, jotka johtuvat yksityishenkilöiden välisiin suhteisiin sovellettavista tavanomaisista säännöistä ja/tai mahdollisuudesta käyttää pakkokeinoja. Nämä viranomaiset ovat direktiivin mukaisia toimivaltaisia viranomaisia, kun ne käsittelevät tietoja (vaikka vain satunnaisesti ja/tai yksittäistapauksissa) rikosten ennalta estämistä, tutkimista, paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia tai rikosoikeudellisten seuraamusten täytäntöönpanoa varten, mukaan lukien yleiseen turvallisuuteen kohdistuvilta uhkilta suojelua ja tällaisten uhkien ehkäisyä varten. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kun tällaiset elimet suorittavat henkilötietojen käsittelyä muita kuin direktiivin tarkoituksia varten (kuten henkilöstöhallintoa tai muita hallinnollisia tarkoituksia varten, esimerkiksi rahanpesun selvittelykeskusten suorittama henkilötietojen käsittely rahanpesun torjuntaa koskevan yhteisön säännöstön⁴⁸ nojalla), kyseinen käsittely kuuluu yleisen tietosuojasetuksen eikä direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisalaan.

Rikoksen käsite on keskeinen määritettäessä, kuuluuko tietojen käsittely direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisalaan. Euroopan unionin tuomioistuimen mukaan kolmella arviointiperusteella on merkitystä arvioitaessa sitä, onko rikkomus luonteeltaan rikosoikeudellinen. Ensimmäinen on rikkomuksen oikeudellinen luonnehdinta kansallisessa oikeudessa, toinen koskee rikkomuksen luonnetta ja kolmas sen seuraamuksen ankaruutta, joka tekijälle voidaan määrätä.⁴⁹ Direktiivin johdanto-osan 13 kappaleessa tarkoitettu rikoksen

---

⁴⁴ Irlannin, Ranskan ja Unkarin tietosuojaviranomaiset pitivät tätä huolestuttavana.

⁴⁵ Direktiivin (EU) 2016/680 2 artiklan 1 kohta ja johdanto-osan 12–14 kappale.

⁴⁶ Direktiivin (EU) 2016/680 1 artikla.

⁴⁷ Direktiivin (EU) 2016/680 3 artiklan 7 kohta.

⁴⁸ Rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun tai terrorismin rahoitukseen, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2005/60/EY ja komission direktiivin 2006/70/EY kumoamisesta 20 päivänä toukokuuta 2015 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2015/849 41 artiklassa, jossa säädetään rahanpesun selvittelykeskusten toiminnasta, todetaan nimenomaisesti, että kyseisen direktiivin mukaiseen henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan asetusta (EU) 2016/679.

⁴⁹ Unionin tuomioistuimen tuomio 22.6.2021, B v. Latvijas Republikas Saeima, C-439/19, ECLI:EU:C:2021:504, 87 kohta.

käsitteen itsenäinen luonne merkitsee muun muassa sitä, että jäsenvaltioiden lainsäädännössä ei voida määrittää rikkomusta ”rikokseksi” yksinomaan direktiivin soveltamiseksi.

Joissakin jäsenvaltioissa on noussut esiin kysymys yleisen tietosuojasetuksen ja direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisalojen rajaamisesta myös rikosoikeudellisten ja hallinnollisten rikkomusten osalta. Esimerkiksi joissakin kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä viitataan sellaisiin henkilötietojen käsittelyn tarkoituksiin, joita ei ole lueteltu direktiivin (EU) 2016/680 1 artiklassa (esimerkiksi yleiseen järjestykseen tai yleiseen turvallisuuteen kohdistuvat uhat). Kysymys on noussut esiin myös siksi, että jotkin jäsenvaltiot katsovat, että useat eri hallintoelimet (kuten edellä mainitut rahanpesun selvittelykeskukset) hoitavat direktiivin soveltamisalaan kuuluvia tehtäviä.

Useimpien jäsenvaltioiden säädökset kattavat yleisesti kaikki toimivaltaiset viranomaiset, jotka käsittelevät tietoja direktiivin (EU) 2016/680 tarkoituksia varten. Jotkin jäsenvaltiot ovat puolestaan sisällyttäneet lainsäädäntöönsä tyhjentävän luettelon direktiivin mukaisista toimivaltaisista viranomaisista. Muutamat jäsenvaltiot ovat myös säätäneet poikkeuksista, jotka koskevat tiettyjen toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa käsittelyä tai tiettyjä tietoja.

Unionin tuomioistuimelle on esitetty direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisalaa koskeva ennakkoratkaisupyyntö. Landesverwaltungsgericht Tirol (Itävalta) esitti kysymyksen direktiivin soveltamisalasta tapauksessa, jossa toimivaltainen viranomainen yritti tuloksetta tutkia takavarikoidun puhelimen sisältämiä tietoja (direktiivin 2 artiklan tulkinta). Tapaus koskee muun muassa tällaisen tutkinnan edellytyksiä.⁵⁰

2.2.2 Tietosuojaviranomaisten hallinto ja valtuudet

Kahta jäsenvaltiota (Belgia ja Ruotsi) lukuun ottamatta kaikki jäsenvaltiot ovat siirtäneet direktiivin (EU) 2016/680 täytäntöönpanon valvontaviranomaiselle, joka vastaa myös yleisen tietosuojasetuksen täytäntöönpanosta. Belgia on antanut direktiivin tarkoituksia varten poliisin valvonnan toisen valvontaviranomaisen tehtäväksi. Ruotsissa puolestaan tiettyjen toimivaltaisten viranomaisten, kuten poliisin, valvonta on jaettu yleisen tietosuojasetuksen valvonnasta vastaavan viranomaisen ja toisen valvontaviranomaisen kesken. Lisäksi, kuten direktiivissä säädetään, valvontaviranomaisilla ei ole toimivaltaa valvoa tuomioistuimia näiden suorittaessa lainkäyttötehtäviään.

Tietosuojaviranomaisten riippumattomuutta koskevien direktiivin säännösten⁵¹ osalta kaikki jäsenvaltiot ovat täytäntöönpanolainsäädännössä säätäneet, että tietosuojaviranomaisten on tehtäviään hoitaessaan toimittava riippumattomasti. Lisäksi ne edellyttävät, että tietosuojaviranomaisten jäsenten on oltava riippumattomia ulkoisesta vaikuttamisesta eivätkä ne saa ottaa tai pyytää ohjeita miltei taholta.

Tietosuojaviranomaisten suorittama sääntöjen noudattamisen valvonta on erittäin tärkeää, ja siitä määrätään perusoikeuskirjan 8 artiklan 3 kohdassa. Direktiivissä (EU) 2016/680 edellytetään, että

---

⁵⁰ Ennakkoratkaisupyyntö asiassa C-548/21, C.G v. Bezirkshauptmannschaft Landeck.

⁵¹ Direktiivin (EU) 2016/680 VI luvun 1 jakso.

jäsenvaltiot antavat tietosuojaviranomaisille tehokkaat tutkintavaltuudet, korjaavat valtuudet ja neuvontavaltuudet. Tämä on ennakkoodellytys sille, että tietosuojasäännöt voidaan panna asianmukaisesti täytäntöön ja siten saavuttaa direktiivin tavoite eli perusoikeuksien, erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden, korkeatasoinen suoja. Lisäksi näin varmistetaan tietojen vapaan liikkuvuus EU:ssa. Tietosuojaviranomaisilla on oltava samanlaiset valtuudet kaikkialla EU:ssa, jotta ne voivat suorittaa tehtäviään direktiivin mukaisesti.⁵²

Kaikki jäsenvaltiot ovat antaneet viranomaisilleen direktiivissä määritellyt tutkintavaltuudet, ja suurin osa jäsenvaltioista on antanut niille myös muita valtuuksia (esimerkiksi valtuudet tehdä tarkastuksia, päästä tiloihin, ottaa jäljennöksiä tiedoista ja takavarikoida esineitä⁵³). Miltei kaikki tietosuojaviranomaiset ovatkin todenneet, että niillä on käytössään tehokkaat tutkintavaltuudet.

Lähes kaikki jäsenvaltiot ovat säätäneet direktiivissä määritellyistä⁵⁴ korjaavista valtuuksista. Monet jäsenvaltiot ovat tältä osin noudattaneet tarkasti direktiivin sanamuotoa. Useat ovat kuitenkin käyttäneet hyvin väljää sanamuotoa, jonka voidaan kohtuudella tulkita kattavan kaikki direktiivissä säädetyt valtuudet.

Lisäksi useimpien jäsenvaltioiden säädöksissä tietosuojaviranomaisille annetaan valtuudet määrätä hallinnollisia sakkoja.⁵⁵

Kaikki jäsenvaltiot eivät ole antaneet tietosuojaviranomaisilleen valtuuksia saattaa kansallisten täytäntöönpanosäädösten rikkomiset oikeusviranomaisten tietoon ja tarvittaessa panna vireille tai käynnistää oikeustoimia tähän liittyen. Tällaiset valtuudet ovat tärkeitä ja täydentävät muita tietosuojaviranomaisten käytettävissä olevia keinoja, joilla voidaan tehokkaasti varmistaa yksilöiden perusoikeuksien ja erityisesti henkilötietojen suojaa koskevan oikeuden korkeatasoinen suoja.

2.2.3 Oikeussuojakeinot

Kaikissa jäsenvaltioissa on säädetty oikeudesta tehdä valitus asiaankuuluvalla valvontaviranomaiselle.⁵⁶ Useimmissa kansallisissa säädöksissä asetetaan määräaika tällaisen

---

⁵² Direktiivin (EU) 2016/680 johdanto-osan 7 ja 82 kappale.

⁵³ Ks. myös tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 23 kohta: 24 jäsenvaltiota on säätänyt valtuudesta saada pääsy kaikkiin rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän tiloihin sekä kaikkiin tietojenkäsittelylaitteisiin ja -välineisiin, 21 jäsenvaltiota on säätänyt tarkastusmenettelystä ja 9 jäsenvaltiota on antanut muita valtuuksia (esimerkiksi valtuudet takavarikoida esineitä, pyytää mahdollisuutta tulla kuulluksi tietosuojaviranomaisessa ja pyytää virka-apua poliisilta).

⁵⁴ Direktiivin (EU) 2016/680 47 artiklan 2 kohdan a–c alakohta.

⁵⁵ Yhteensä 18 jäsenvaltiota on säätänyt tästä mahdollisuudesta: Bulgaria, Tšekki, Viro, Kreikka, Kroatia, Italia, Kypros, Latvia, Liettua, Luxemburg, Unkari, Malta, Alankomaat, Itävalta, Portugali, Romania, Slovakia ja Ruotsi. Kolmen jäsenvaltion (Viro, Latvia ja Itävalta) tietosuojaviranomaiset voivat määrätä sakkoja luonnollisille henkilöille (esimerkiksi työntekijöille) ja yksityisille yhteisöille (yksityisille tietojen käsittelijöille).

⁵⁶ Direktiivin (EU) 2016/680 52 artikla.

valituksen tekemiselle. On kuitenkin tärkeää, että tämä määräaika ei rajoita rekisteröityjen oikeuksia tältä osin.

Direktiivin (EU) 2016/680 mukaisesti⁵⁷ kaikki jäsenvaltiot säätävät oikeussuojakeinoista valvontaviranomaisen päätöksiä vastaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muita niiden oikeusjärjestelmissä käytettävissä olevia hallinnollisia muutoksenhakukeinoja tai muita kuin oikeudellisia oikeussuojakeinoja. Kaikissa jäsenvaltioissa kahta lukuun ottamatta⁵⁸ on käytettävissä oikeussuojakeinoja, jos valvontaviranomainen ei ole käsitellyt valitusta tai ilmoittanut rekisteröidylle kolmen kuukauden kuluessa valituksen etenemisestä tai ratkaisusta.⁵⁹

Useimmissa jäsenvaltioissa säädetään myös oikeussuojakeinoista rekisterinpitäjää ja henkilötietojen käsittelijää vastaan, jos rekisteröity katsoo, että direktiiviä on rikottu.⁶⁰ Sitä vastoin monissakaan kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä ei säädetä rekisteröidyn oikeudesta valtuuttaa voittoa tavoittelematon elin, järjestö tai yhdistys tekemään valitus valvontaviranomaiselle tai käyttämään oikeussuojakeinoja rekisteröidyn puolesta.⁶¹

2.2.4 Säilyttämisen ja tarkistamisen määräajat

Jäsenvaltioiden lähestymistavat direktiivissä (EU) 2016/680 vahvistettujen, henkilötietojen säilyttämistä ja tarkistamista koskevien määräaikojen⁶² saattamiseen osaksi kansallista lainsäädäntöä vaihtelevat suuresti. Suurin osa kansallisista tietosuojasäädöksistä täyttää ainoastaan direktiivin 5 artiklassa vahvistetun yleisen vaatimuksen. Näin ollen henkilötietojen poistamista tai niiden säilyttämisen tarpeellisuuden säännöllistä tarkistamista koskevat määräajat on vahvistettava alakohtaisessa lainsäädännössä. Vain muutamat jäsenvaltiot ovat panneet säännöksen täytäntöön säätämällä määräajoista alakohtaisessa lainsäädännössä.

Joidenkin jäsenvaltioiden säädöksissä määräaikojen vahvistaminen jätetään kuitenkin toimivaltaisen viranomaisen tehtäväksi. Joissakin tapauksissa säännöllisen tarkistamisen perusteista ei säädetä lainkaan eikä säädöksissä myöskään edellytetä, että tällaisista perusteista olisi säädettävä muissa säädöksissä, ja/tai säädetä, että kansallisessa lainsäädännössä olisi vahvistettava myös menettelysäännöt, joilla varmistetaan määräaikojen noudattaminen.

Bulgarian korkein hallinto-oikeus on äskettäin esittänyt unionin tuomioistuimelle ennakkoratkaisupyynnön, joka koskee direktiivin 5 artiklan tulkintaa tietojen säilyttämisen määräaikojen osalta.⁶³

---

⁵⁷ Direktiivin (EU) 2016/680 53 artikla.

⁵⁸ Suomi ja Ruotsi.

⁵⁹ Direktiivin (EU) 2016/680 53 artiklan 2 kohta.

⁶⁰ Direktiivin (EU) 2016/680 54 artikla.

⁶¹ Direktiivin (EU) 2016/680 55 artikla.

⁶² Direktiivin (EU) 2016/680 5 artikla.

⁶³ Ennakkoratkaisupyynnö asiassa C-118/22, Direktor na Glavna direksia „Natsionalna politsia“ pri MVR - Sofia.

2.2.5 Henkilötietojen ja erityisten henkilötietoryhmien käsittelyn oikeusperusta

Useimmat jäsenvaltiot ovat säätäneet, usein direktiivin (EU) 2016/680 8 artiklan sanamuotoa noudattaen, että käsittelyn oikeusperusta on vahvistettava unionin oikeudessa tai jäsenvaltion lainsäädännössä. Joissakin direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetuissa kansallisissa tietosuojasäädöksissä ei kuitenkaan ole otettu huomioon vaatimusta, jonka mukaan käsiteltävistä henkilötiedoista ja käsittelyn tarkoituksista olisi säädettävä lainsäädännössä.⁶⁴ Jotkin kansalliset tietosuojasäädökset eivät puolestaan sisällä kaikkia 8 artiklaa vastaavia säännöksiä. Kansallisessa lainsäädännössä on säädettävä käsittelyn perusteista ja noudatettava 8 artiklan vaatimuksia. Lisäksi pelkkää 8 artiklan yleisten vaatimusten toistamista kansallisissa säädöksissä ei voida pitää riittävänä oikeusperustana käsittelytoimille: kansallisessa lainsäädännössä on täsmennettävä, mikä viranomainen on toimivaltainen käsittelemään henkilötietoja, kyseisen viranomaisen suorittamat julkiset tehtävät, jotka oikeuttavat tällaisen käsittelyn, sekä käsittelyn tarkoitus.

Erityisiä henkilötietoryhmiä koskevan käsittelyn⁶⁵ osalta useimmat jäsenvaltiot edellyttävät, että tietojen käsittelyn on oltava ehdottoman välttämätöntä. Useimmat jäsenvaltiot ovat myös vahvistaneet direktiivin 10 artiklan mukaiset oikeudelliset perusteet arkaluonteisten tietojen käsittelylle (lainsäädännössä sallittu käsittely, rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaaminen tai sellaisten tietojen käsittely, jotka rekisteröity on nimenomaisesti saattanut julkisiksi). Muutamien jäsenvaltioiden täytäntöönpanosäädöksissä säädetään joistakin lisäperusteista tietojen käsittelylle (tietojen käsittely on tarpeen esimerkiksi henkilöiden hengen, fyysisen koskemattomuuden tai omaisuuden vaarantavan vaaran torjumiseksi tai estämiseksi taikka rekisteröidyn tai toisen henkilön terveyden tai etujen suojelemiseksi). Jos direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetussa kansallisessa tietosuojasäädöksessä ei säädetä tarvittavista suojatoimista rekisteröityjen oikeuksien ja vapauksien turvaamiseksi (kuten joissakin jäsenvaltioissa), tällaisista suojatoimista on säädettävä alakohtaisessa lainsäädännössä.

Muutamissa kansallisissa täytäntöönpanosäädöksissä viitataan suostumukseen henkilötietojen käsittelyssä, mukaan lukien erityisiä henkilötietoryhmiä koskeva käsittely. On tärkeää muistaa, että vaikka jäsenvaltioita ei estetä säätämästä kansallisesti, että rekisteröity voi antaa suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn direktiivin tarkoituksia varten, tämä suostumus voi toimia ainoastaan suojatoimena, eikä se voi muodostaa tällaisen käsittelyn oikeusperustaa. Asiasta käydyissä keskusteluissa on käynyt ilmi, että olisi hyödyllistä antaa lisäohjeita suostumuksen roolista henkilötietojen käsittelyssä lainvalvontatarkoituksia varten.

2.2.6 Automatisoidut päätökset

Kaikkien jäsenvaltioiden täytäntöönpanosäädöksiin sisältyy säännöksiä, joilla kielletään yksinomaan automatisoituun käsittelyyn perustuvat päätökset, ellei tällaisista päätöksistä säädetä

---

⁶⁴ Direktiivin (EU) 2016/680 8 artiklan 2 kohta.

⁶⁵ Direktiivin (EU) 2016/680 10 artikla.

laissa.⁶⁶ Useimpien jäsenvaltioiden säädöksissä edellytetään, että tällaiset päätökset eivät saa perustua erityisiin henkilötietoryhmiin, paitsi jos on toteutettu asianmukaiset suojatoimet.⁶⁷ Lisäksi niissä kielletään profilointi, joka johtaa syrjintään.⁶⁸ Joissakin kansallisissa säädöksissä ei kuitenkaan viitata rekisteröidyn oikeuksia ja vapauksia koskeviin asianmukaisiin suojatoimiin tapauksissa, joissa automatisoitu päätöksenteko on lain mukaan sallittua. Toisin sanoen kaikissa jäsenvaltioissa ei säädetä oikeudesta vaatia, että käsittelyyn osallistuu rekisterinpitäjän puolesta ihminen, tai ne eivät edellytä asianmukaisia toimenpiteitä rekisteröidyn oikeuksien ja/tai vapauksien sekä oikeutettujen etujen suojaamiseksi.

2.2.7 Rekisteröidyn oikeudet

Kaikki jäsenvaltiot ovat päättäneet käyttää direktiivin tarjoamaa mahdollisuutta rajoittaa rekisteröityjen oikeutta saada pääsy omiin henkilötietoihinsa.⁶⁹ Useimmat jäsenvaltiot ovat vahvistaneet myös muita rekisteröityjen oikeuksia koskevia rajoituksia.⁷⁰ Direktiivin täytäntöönpanemiseksi annetuissa kansallisissa tietosuojasäädöksissä noudatetaan usein vain direktiivin yleistä sanamuotoa täsmentämättä tarkemmin olosuhteita tai edellytyksiä, joissa rajoituksia sovelletaan. Tällaisissa tapauksissa nämä olosuhteet ja edellytykset tulisi täsmentää alakohtaisessa lainsäädännössä, sillä muutoin rekisterinpitäjillä olisi harkintavaltaa näiden rajoitusten soveltamisessa.

Useimmat jäsenvaltiot noudattavat direktiivin vaatimusta, jonka mukaan rekisteröidyt voivat käyttää oikeuksiaan tietosuojaviranomaisen välityksellä.⁷¹ Lisäksi useimmat jäsenvaltiot ovat käyttäneet mahdollisuutta säätää siitä, että rekisteröityjen oikeuksia käytetään kansallisen lainsäädännön mukaisesti kansallisten rikostutkintojen ja rikosoikeudellisten menettelyjen yhteydessä.⁷²

Useiden jäsenvaltioiden täytäntöönpanosäädöksissä ei ole otettu huomioon kaikkia direktiivin erityisvaatimuksia, jotka koskevat sitä, miten rekisteröityjen oikeuksia on käytettävä (esim. vastausten muoto ja viestintävälineet, maksuttomuus).

Unionin tuomioistuimessa on vireillä saksalaisen tuomioistuimen esittämä ennakkoratkaisupyyntö⁷³, joka koskee sellaisten rajoitusten tulkintaa, jotka koskevat rekisteröityjen oikeutta saada pääsy itseään koskeviin tietoihin (direktiivin 15 artikla, kun otetaan huomioon 54 artikla), perusoikeuskirjan 47 artiklan mukaista oikeutta tehokkaiseen oikeussuojakeinoihin ja perusoikeuskirjan 15 artiklan mukaista ammatillista vapautta.

---

⁶⁶ Direktiivin (EU) 2016/680 11 artiklan 1 kohta.

⁶⁷ Direktiivin (EU) 2016/680 11 artiklan 2 kohta.

⁶⁸ Direktiivin (EU) 2016/680 11 artiklan 3 kohta.

⁶⁹ Direktiivin (EU) 2016/680 15 artiklan 1 kohta.

⁷⁰ Direktiivin (EU) 2016/680 13 artiklan 3 kohta ja 16 artiklan 4 kohta.

⁷¹ Direktiivin (EU) 2016/680 17 artikla.

⁷² Direktiivin (EU) 2016/680 18 artikla.

⁷³ Ennakkoratkaisupyyntö asiassa C-481/21, TX v. Bundesrepublik Deutschland.

2.2.8 Joitakin direktiivin keskeisiä säännöksiä

Jotkin direktiivin (EU) 2016/680 säännökset koskevat nimenomaan lainvalvontaa, eikä niille ole vastinetta yleisessä tietosuojasetuksessa.

Rekisteröityjen ryhmät

Direktiivissä veloitetaan jäsenvaltiot edellyttämään, että rekisterinpitäjä erottaa tarvittaessa ja mahdollisuuksien mukaan toisistaan henkilötiedot, jotka koskevat eri ryhmiin kuuluvia rekisteröityjä. Lisäksi siinä annetaan esimerkkejä näistä ryhmistä (esimerkiksi henkilöt, joiden voidaan vakavin perustein uskoa syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen, eli ”epäilty”).⁷⁴ Joidenkin jäsenvaltioiden lainsäädännössä ei täsmennetä (edes jossakin määrin tai lainkaan) direktiivissä lueteltuja ryhmiä. ”Epäiltyjen” ryhmän määrittämisen osalta joissakin kansallisissa säädöksissä ei edellytetä, että on voitava vakavin perustein uskoa henkilön syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen. Unionin tuomioistuimen tuleva ratkaisu vireillä olevassa asiassa *Ministerstvo na vatreshnite raboti v. B.C.* selventää edelleen direktiivin tulkintaa rekisteröityjen ryhmien osalta, mukaan lukien vaatimusta, jonka mukaan rekisteröidyn luokittelu epäjärjestyksellä edellyttää vakavia perusteita uskoa henkilön syyllistyneen tai olevan syyllistymässä rikokseen.⁷⁵

Henkilötietojen luokkien erottelu ja henkilötietojen laadun varmentaminen

Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, että tosiseikkoihin perustuvat henkilötiedot erotetaan mahdollisuuksien mukaan henkilökohtaisiin arvioihin perustuvista henkilötiedoista.⁷⁶ Lisäksi jäsenvaltioiden on toteutettava toimenpiteitä varmistaakseen, että virheellisiä, epätäydellisiä tai vanhentuneita henkilötietoja ei siirretä eikä aseteta saataville. Jos virheellisiä tietoja on siirretty, asiasta on ilmoitettava viipymättä vastaanottajille. Tällaisissa tapauksissa henkilötiedot on oikaistava tai poistettava tai niiden käsittelyä on rajoitettava. Vaikka useimmat jäsenvaltiot ovat saattaneet tämän vaatimuksen osaksi kansallista lainsäädäntöään, joistakin vaadituista toimenpiteistä ei ole nimenomaisesti säädetty monissakaan kansallisissa säädöksissä.

Lokitiedot

Yhteensä 12 jäsenvaltiota⁷⁷ on käyttänyt mahdollisuutta lykätä toukokuuhun 2023 asti automaattisen käsittelyjärjestelmänsä saattamista lokitietoja koskevien vaatimusten mukaiseksi.⁷⁸

Useimmat jäsenvaltiot ovat säätäneet, että automatisoiduissa käsittelyjärjestelmissä suoritettavista käsittelytoimista on säilytettävä lokitiedot.⁷⁹ Joissakin kansallisissa säädöksissä ei kuitenkaan edellytetä lokitietojen kirjaamista kaikista toimista. Direktiivissä säädetään tiedoista, jotka

---

⁷⁴ Direktiivin (EU) 2016/680 6 artikla.

⁷⁵ Ennakkoratkaisupyyntö asiassa C-205/21, *Ministerstvo na vatreshnite raboti*.

⁷⁶ Direktiivin (EU) 2016/680 7 artikla.

⁷⁷ Saksa on käyttänyt mahdollisuutta antaa säädöksiä, joilla direktiivi saatetaan osaksi liittovaltion ja osavaltioiden lainsäädäntöä.

⁷⁸ Direktiivin (EU) 2016/680 63 artiklan 2 kohta.

⁷⁹ Direktiivin (EU) 2016/680 25 artikla.

lokietojen on vähintään sisällettävä, mutta joihinkin kansallisiin säädöksiin ei ole sisällytetty kaikkia vaadittuja tietoja (esimerkiksi henkilötietojen hakemisen tai luovuttamisen syy).

3 ENSIMMÄISET KOKEMUKSET DIREKTIIVIN SOVELTAMISESTA JA TOIMIVUUDESTA

3.1 *Valitukset ja myönteinen vaikutus rekisteröityjen oikeuksiin*

Direktiivillä (EU) 2016/680 varmistetaan yksilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien suojeleminen ja erityisesti oikeus tietosuojaan. Se tarjoaa kattavat puitteet rekisteröidyn oikeuksille ja sille, miten näitä oikeuksia voidaan käyttää, mukaan lukien rekisteröidyn tiedonsaantioikeus, pääsy tietoihin ja oikeus oikaista tai poistaa henkilötietoja. Lisäksi siinä säädetään käsittelyn rajoittamisesta. Direktiivi on lisännyt rekisteröityjen ymmärrystä oikeuksistaan ja siitä, miten he voivat käyttää niitä, mikä näkyy toimivaltaisille viranomaisille esitettyjen pyyntöjen määrän kasvuna. Käytäntö on osoittanut, että kaikista direktiivissä rekisteröidyille myönnettyistä oikeuksista toimivaltaisille viranomaisille tehdyissä pyynnöissä vedotaan useimmin tiedonsaantioikeuteen ja oikeuteen poistaa henkilötietoja.⁸⁰

Direktiivin nojalla voidaan myös rajoittaa tiettyjä oikeuksia (oikeus saada pääsy tietoihin⁸¹ ja oikeus oikaista tai poistaa henkilötietoja⁸²) sekä tietoja, jotka rekisterinpitäjän on annettava rekisteröidylle käsiteltävien henkilötietojen osalta⁸³. Rekisteröidyt voivat pyytää tietosuojaviranomaisia tarkastelemaan uudelleen toimivaltaisen viranomaisen soveltamia rajoituksia tai tarkistamaan, onko rajoitus toteutettu direktiivin mukaisesti (oikeuden epäsuora käyttö).⁸⁴ Noin puolet tietosuojaviranomaisista on ilmoittanut saaneensa tällaisen pyynnön.⁸⁵ Kokemusten mukaan vastaanotettujen pyyntöjen määrä voi vaihdella huomattavasti (esimerkiksi Kroatiassa on saatu ainoastaan yksi pyyntö, kun taas Ranskassa on saatu yli 1 500 pyyntöä).⁸⁶ Vaikka tietosuojaviranomaiset totesivat asian tarkistamisen tai uudelleentarkastelun jälkeen, että useimpia pyyntöjä ei voitu hyväksyä, useissa tapauksissa rekisterinpitäjä määrättiin joko oikaistamaan tai poistamaan henkilötiedot tai rajoittamaan henkilötietojen käsittelyä tavalla, joka varmisti rajoitusten asianmukaisen soveltamisen.⁸⁷

Direktiivin mukaan voittoa tavoittelematon elin, järjestö tai yhdistys voi tehdä valituksen rekisteröidyn puolesta. Näyttää kuitenkin siltä, että tätä mahdollisuutta käytetään vain harvoin (ainoastaan neljä tietosuojaviranomaista on ilmoittanut saaneensa asiaa koskevan valituksen

---

⁸⁰ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 15 kohta.

⁸¹ Direktiivin (EU) 2016/680 15 artikla.

⁸² Direktiivin (EU) 2016/680 16 artikla.

⁸³ Direktiivin (EU) 2016/680 13 artikla.

⁸⁴ Direktiivin (EU) 2016/680 17 artikla.

⁸⁵ Neljä tietosuojaviranomaista ei kerää tilastoja direktiivin (EU) 2016/680 17 artiklan mukaisista pyynnöistä.

⁸⁶ Kyseiset pyynnöt on esitetty ajanjaksolla, joka ulottuu direktiivin täytäntöönpanosta joulukuuhun 2021 asti. Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin (yksittäisten tietosuojaviranomaisten vastaukset).

⁸⁷ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 50 kohta.

edustavalta elimeltä⁸⁸). Samoin kansalaisjärjestöt ovat ilmoittaneet saaneensa vain vähän tällaisen valituksen tekemistä koskevia pyyntöjä.⁸⁹

Yksityishenkilöt käyttävät yhä useammin oikeuttaan tehdä valituksia tietosuojaviranomaisille, myös tapauksissa, joissa toimivaltaiset viranomaiset rajoittavat rekisteröityjen oikeuksien käyttöä. Yli kolmannes tietosuojaviranomaisista ilmoitti, että niille tehtyjen valitusten määrä lisääntyi sen jälkeen, kun direktiivi oli saatettu osaksi jäsenvaltion kansallista lainsäädäntöä.⁹⁰ Tietosuojaviranomaisten saamat valitukset koskivat useimmin tietoihin pääsyn rajoittamista⁹¹, oikeutta henkilötietojen oikaisemiseen tai poistamiseen⁹² sekä tiedonsaantioikeutta ja sen rajoituksia⁹³. Seuraavaksi eniten valituksia on tehty henkilötietojen säilyttämisen rajoittamista koskevasta periaatteesta, jonka mukaan toimivaltaiset viranomaiset saavat säilyttää henkilötietoja vain niin kauan kuin on tarpeen, sekä tiedonsaantioikeudesta.

3.2 Toimivaltaisten viranomaisten tietoisuus tietosuojasta on lisääntynyt

Jäsenvaltiot raportoivat, että direktiivin käyttöönnotolla on ollut ja on edelleen merkittävä vaikutus toimivaltaisten viranomaisten tietoisuuteen tietosuojan merkityksestä.⁹⁴ Useat tietosuojaviranomaiset ovat todenneet, että direktiivin suurin vaikutus on ollut tietoisuuden lisääntyminen tietosuoja-asioista ja rekisteröityjen oikeuksista sekä niiden korostaminen.⁹⁵ Tämä kävi ilmi myös tietosuojaviranomaisten ja toimivaltaisten viranomaisten välisestä tietojenvaihdosta, joka koski rekisteröityjen oikeuksia ja niiden käyttöä koskevia yksityiskohtaisia sääntöjä.⁹⁶ Jotkin toimivaltaiset viranomaiset ilmoittivat, että ne ovat direktiivin seurauksena osoittaneet enemmän resursseja tietosuojaan.⁹⁷ Tähän sisältyivät myös investoinnit sisäänrakennetun ja oletusarvoisen yksityisyyden suojan periaatteen sisällyttämiseen tietoteknisiin järjestelmiin, tietojen säilytysaikojen vahvistamiseen, tietojen minimoinnin periaatteen soveltamiseen ja tietoturvaloukkauksista ilmoittamiseen. Tämän seurauksena käsiteltyjen henkilötietojen yleisen turvallisuuden on raportoitu parantuneen.⁹⁸

Myös tietosuojaviranomaisten koulutus- ja valistustoimet edistävät direktiivin asianmukaista täytäntöönpanoa. Lisäksi valvontaviranomaisten tehtävänä on lisätä rekisterinpitäjien ja henkilötietojen käsittelijöiden tietoisuutta niille direktiivin mukaan kuuluvista velvoitteista.⁹⁹

---

⁸⁸ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 33 kohta.

⁸⁹ Perusoikeusviraston lähettämään kyselyyn vastaamisen yhteydessä kolme järjestöä ilmoitti saaneensa yhden tällaisen pyynnön ja yksi järjestö ilmoitti saaneensa useamman kuin yhden pyynnön.

⁹⁰ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 31 kohta.

⁹¹ Direktiivin (EU) 2016/680 15 artikla.

⁹² Direktiivin (EU) 2016/680 16 artikla.

⁹³ Direktiivin (EU) 2016/680 13 artikla.

⁹⁴ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 21 kohta.

⁹⁵ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin (yksittäisten tietosuojaviranomaisten vastaukset).

⁹⁶ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 40 kohta, ja neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, s. 9.

⁹⁷ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 70 kohta.

⁹⁸ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 70 kohta.

⁹⁹ Direktiivin (EU) 2016/680 46 artiklan 1 kohdan d alakohta.

Monet tietosuojaviranomaiset pyrkivät lisäämään tietoisuutta julkaisemalla ohjeita. Ohjeissa on käsitelty muun muassa seuraavia aiheita: oikeuslaitoksen, syyttäjänviraston ja poliisiviranomaisten avustaminen osoitusvelvollisuuden periaatteen noudattamisessa, henkilötietojen vaihtaminen poliisin kanssa, tietosuojavastaavan nimittäminen, tietosuojaa koskevan vaikutustenarvioinnin tekeminen, henkilötietojen käsittely järjestäytyneen rikollisuuden tai terrorismin kaltaisen rikollisuuden tapauksessa, käsittelytoimia koskevien tietojen ja lokitietojen säilyttäminen, videovalvonnan toteuttaminen, tietojen antaminen rekisteröidyille, tietoturvaloukkauksista ilmoittaminen, rekisterinpitäjien velvollisuudet sekä yksilön oikeuksien käyttäminen.

Kahdeksan tietosuojaviranomaista ei kuitenkaan ole vielä julkaissut ohjeita eikä/tai käytännön välineitä, joilla voitaisiin auttaa toimivaltaisia viranomaisia ja henkilötietojen käsittelijöitä täyttämään velvoitteensa.

Lisäksi 12 tietosuojaviranomaista ei ole tarjonnut koulutusta toimivaltaisille viranomaisille tai henkilötietojen käsittelijöille tai toteuttanut näille suunnattuja tiedotustoimia direktiivin mukaisesti.¹⁰⁰ Tällaisia toimia toteuttaneet tietosuojaviranomaiset käsitelivät toimissaan useimmin seuraavia aiheita: poliisin, syyttäjänvirastojen sekä oikeus- ja seuraamusviranomaisten suorittama henkilötietojen käsittely, yleisen tietosuojasetuksen ja direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisalojen määrittely, sosiaalisen median verkostoista peräisin olevien henkilötietojen käyttö, poliisin tiedostoissa olevien henkilötietojen käsittely, videovalvontatekniikat ja massadata, rekisteröityjen oikeuksien käsittely sekä vankien henkilötietojen käsittely.¹⁰¹

Toinen direktiivin tuoma uudistus on vaatimus, jonka mukaan rekisterinpitäjien on nimettävä tietosuojavastaava, jonka tehtäviin kuuluvat muun muassa tietosuoja-vaatimuksista tiedottaminen ja niitä koskeva neuvonta, direktiivin noudattamisen valvonta sekä tietosuojaa koskeviin vaikutustenarviointeihin liittyvä neuvonta ja sen toiminnan seuranta.¹⁰² Tämä on lisännyt toimivaltaisten viranomaisten tietoisuutta tietosuojavelvoitteistaan. Lisäksi sillä on ollut myönteinen vaikutus siihen, että toimivaltaiset viranomaiset noudattavat tietosuoja-sääntöjä, kuten myös neuvosto on todennut.¹⁰³

On tärkeää investoida tietosuojavastaavien asiantuntemuksen ja tietämyksen kehittämiseen ja maksimointiin, jotta toimivaltaiset viranomaiset voisivat soveltaa direktiiviä johdonmukaisesti.¹⁰⁴ Sen vuoksi komissio on perustanut toimivaltaisten viranomaisten, oikeus- ja sisäasioiden virastojen ja Euroopan syyttäjänviraston tietosuojavastaavien verkoston ja avustaa sitä. Verkosto on pysyvä aloite, jossa keskitytään siihen, miten jäsenvaltioiden toimivaltaiset viranomaiset soveltavat direktiiviä. Sen tarkoituksena on tarjota foorumi jäsenvaltioiden tietosuojavastaavien väliselle yhteistyölle ja asiantuntemuksen vaihdolle. Europolin tietosuoja-asiantuntijoiden verkosto EDEN ja toimivaltaisten viranomaisten kansalliset tietosuojavastaavien verkostot ovat

---

¹⁰⁰ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin (yksittäisten tietosuojaviranomaisten vastaukset).

¹⁰¹ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 41 ja 42 kohta.

¹⁰² Direktiivin (EU) 2016/680 32–34 artikla.

¹⁰³ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 22 kohta.

¹⁰⁴ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 25 kohta.

tärkeitä aloitteita, jotka auttavat toimivaltaisia viranomaisia ja tietosuojavastaavia edistämään parhaiden käytäntöjen ja tietojen vaihtoa direktiivin soveltamisesta.

3.3 Tietoturva on parantunut, mutta tietoturvaloukkauksista ilmoittamisessa on eroja

Direktiivillä (EU) 2016/680 on parannettu henkilötietojen turvallisuutta edellyttämällä toimivaltaisia viranomaisia toteuttamaan toimenpiteitä erityisten turvallisuustavoitteiden saavuttamiseksi. Siinä esimerkiksi edellytetään, että toimivaltaisten viranomaisten on tehtävä tietosuojaa koskeva vaikutustenarviointi, jos käsittelytoimi todennäköisesti aiheuttaa korkean riskin rekisteröityjen oikeuksille ja vapauksille. Vaikutustenarvioinnissa yksilöidään riskit sekä toimenpiteet niiden lieventämiseksi. Tämän vaatimuksen ohella myös sisäänrakennetun ja oletusarvoisen tietosuojan periaatteen ja tietoturvaloukkauksista ilmoittamista koskevien vaatimusten pakollinen noudattaminen ovat parantaneet henkilötietojen käsittelyn turvallisuutta.¹⁰⁵

Neuvosto on myös tunnustanut tämän ja todennut, että direktiivi on parantanut tietoturvaa muun muassa edellyttämällä turvallisuussuunnitelmia, tietoteknisten järjestelmien ja organisatoristen toimenpiteiden päivittämistä ja tietosuojaa koskevia vaikutustenarviointeja sekä vaatimalla toimivaltaisia viranomaisia säilyttämään lokitiedot tietyistä käsittelytoimista.¹⁰⁶

Direktiivissä vahvistetaan olosuhteet, joissa rekisterinpitäjien on ilmoitettava tietosuojaviranomaiselle ja asianomaiselle rekisteröidylle henkilötietojen tietoturvaloukkauksesta.¹⁰⁷ Tästä veloitteesta huolimatta tietosuojaviranomaisille direktiivin käyttöönoton jälkeen ilmoitettujen tietoturvaloukkausten määrässä on suuria eroja.¹⁰⁸ Kuusi tietosuojaviranomaista ilmoitti, että ne eivät ole saaneet lainkaan tietoturvaloukkausilmoituksia¹⁰⁹. Useat muut puolestaan ilmoittivat saaneensa vain muutamia tällaisia ilmoituksia. Esimerkiksi Italian tietosuojaviranomainen raportoi saaneensa ainoastaan kolme ilmoitusta ja Ranskan viranomainen kahdeksan, kun taas Alankomaiden viranomainen raportoi saaneensa yli 500 ilmoitusta.

Tämä ero raportoitujen tietoturvaloukkausilmoitusten määrässä viittaa siihen (kun otetaan huomioon esimerkiksi väestön koko), että jäsenvaltioiden toimivaltaisten viranomaisten käytännöt eroavat toisistaan sen suhteen, mitä pidetään tietoturvaloukkauksena ja milloin siitä on ilmoitettava tietosuojaviranomaiselle. Myös komissio totesi saman yleistä tietosuoja-asetusta koskevassa kertomuksessaan.¹¹⁰ Tietosuojaneuvosto julkaisi äskettäin yleisen tietosuoja-asetuksen mukaisia

---

¹⁰⁵ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 70 ja 71 kohta, ja yksittäisten tietosuojaviranomaisten vastaukset (Malta, Ranska, Saksa, Suomi, Unkari).

¹⁰⁶ Ks. neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 26 kohta.

¹⁰⁷ Direktiivin (EU) 2016/680 30 ja 31 artikla.

¹⁰⁸ Luvut sisältävät kaikki tietoturvaloukkaukset, jotka on ilmoitettu direktiivin (EU) 2016/680 täytäntöönpanon ja joulukuun 2021 välisenä aikana. Tiedot kerättiin tietosuojaviranomaisilta joulukuussa 2021.

¹⁰⁹ Espanja, Kroatia, Liettua, Portugali, Slovakia ja Slovenia.

¹¹⁰ Komission yksiköiden valmisteluasiakirja, Komission tiedonanto Euroopan

tietoturvaloukkauksia käsittelevät ohjeet.¹¹¹ Vaikka nämä ohjeet eivät ole suoraan sovellettavissa direktiiviin (EU) 2016/680, ne voivat kuitenkin olla merkityksellisiä direktiivin mukaisissa tietoturvaloukkauksissa. Näin ollen ne saattavat edistää yhtenäisempää lähestymistapaa myös direktiivin mukaisten tietoturvaloukkausten käsittelyyn kaikissa jäsenvaltioissa.

3.4 Tietosuojaviranomaisten suorittama valvonta

3.4.1 Tietosuojaviranomaisten resurssit

Kaikille tietosuojaviranomaisille on osoitettava tarvittavat tekniset, taloudelliset ja henkilöresurssit, tilat ja infrastruktuuri, jotta ne voivat suorittaa tehtävänsä ja käyttää valtuuksiaan tehokkaasti. Nämä resurssit ovat välttämättömiä tietosuojaviranomaisten riippumattomuuden varmistamiseksi.¹¹² Komissio on johdonmukaisesti korostanut, että jäsenvaltioiden on osoitettava tietosuojaviranomaisilleen riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöresurssit.¹¹³ Myös neuvosto on kehottanut jäsenvaltioita osoittamaan tietosuojaviranomaisille riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöresurssit.¹¹⁴

Tietosuojaviranomaisten henkilöstön viime vuosien kokonaislisäyksessä¹¹⁵ ei kuitenkaan näytä olevan kyse direktiiviin liittyvistä tehtävistä. Direktiivin parissa työskentelevän henkilöstön määrä on pysynyt samana tai jopa vähentynyt puolessa tietosuojaviranomaisista.¹¹⁶ Kasvu on ollut hyvin vaatimatonta, keskimäärin vähemmän kuin kaksi kokoaikavastaavaa henkilöä.¹¹⁷ Lähes puolessa tietosuojaviranomaisista (mukaan lukien ne, joissa työskentelee yhteensä yli 100 kokoaikaista työntekijää) alle 1–7 prosenttia koko henkilöstöstä työskentelee direktiivin parissa.¹¹⁸ Absoluuttisina lukuina ilmaistuna noin puolet tietosuojaviranomaisista on osoittanut 1–4

---

parlamentille ja neuvostolle, *Tietosuoja-asetuksen kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien ja EU:n digitaalisen muutoksen edistäjänä – yleistä tietosuoja-asetusta sovellettu kaksi vuotta* (COM(2020) 264 final).

¹¹¹ Tietosuojaneuvoston ohjeet 1/2021, esimerkkejä henkilötietojen tietoturvaloukkauksista ilmoittamisesta, hyväksytty 14. joulukuuta 2021, https://edpb.europa.eu/system/files/2022-01/edpb_guidelines_012021_pdbnotification_adopted_en.pdf

¹¹² Direktiivin (EU) 2016/680 42 artiklan 4 kohta.

¹¹³ Komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, *Tietosuoja-asetuksen kansalaisten vaikutusmahdollisuuksien ja EU:n digitaalisen muutoksen edistäjänä – yleistä tietosuoja-asetusta sovellettu kaksi vuotta* (COM(2020) 264 final).

¹¹⁴ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 12 kohta.

¹¹⁵ Tietosuojaneuvoston kannanotto tietosuoja-asetuksen 97 artiklan nojalla laadittavaan arviointiin (hyväksytty 18. helmikuuta 2020), s. 26–29,

https://edpb.europa.eu/sites/default/files/files/file1/edpb_contributiongdprevaluation_20200218.pdf;

tietosuojaneuvoston katsaus jäsenvaltioiden tietosuojaviranomaisille osoittamiin resursseihin ja tietosuojaviranomaisten täytäntöönpanotoimiin, jäljempänä 'tietosuojaneuvoston katsaus resursseihin', 5.8.2021, s. 4 ja 5,

https://edpb.europa.eu/our-work-tools/our-documents/other-guidance/overview-resources-made-available-member-states-data_en

¹¹⁶ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 65 kohta ja kaavio Q41, s. 20.

¹¹⁷ Saksa ilmoitti, että vuosina 2017–2021 määrä kasvoi merkittävästi 33:sta 53 kokoaikaiseen työntekijään.

¹¹⁸ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, kaavio Q41, s. 20, ja tietosuojaneuvoston katsaus resursseihin, s. 5.

kokoaikaista työntekijää ja kahdeksan tietosuojaviranomaista on osoittanut 7–15 kokoaikaista työntekijää direktiiviin liittyviin tehtäviin. Toisaalta yhdellä tietosuojaviranomaisella on jopa 53 direktiivin parissa työskentelevää kokoaikaista työntekijää.¹¹⁹ Vastaavasti tietosuojaneuvoston sihteeristö on osoittanut alle 1,5 kokoaikaista työntekijää yksinomaan direktiiviin (EU) 2016/680 liittyviin kysymyksiin.

Tilannetta ei voida pitää tyydyttävänä. Vaikka kymmenen tietosuojaviranomaista ilmoitti, että niillä on käytössään riittävät taloudelliset, tekniset ja henkilöresurssit¹²⁰, 16 tietosuojaviranomaista totesi, että niiden resurssit ovat riittämättömät. Jotkin näistä viranomaisista huomauttivat, että tällä on ollut kielteinen vaikutus myös niiden oma-aloitteisiin tutkimuksiin¹²¹, valitusten käsittelyyn¹²², laaja-alaisten tietojärjestelmien (SIS, VIS) tarkastuksiin ja oma-aloitteisten lausuntojen antamiseen¹²³. Alan erityispiirteiden vuoksi direktiivin (EU) 2016/680 tehokas täytäntöönpano edellyttää usein monimutkaisten käsittelytoimien järjestelmällistä tarkastusta. Ei riitä, että tarkastuksia tehtäisiin pelkästään yksittäisten valitusten perusteella (joita tehdään paljon vähemmän kuin yleisen tietosuoja-asetuksen tapauksessa).¹²⁴

Lisäksi tietosuojaviranomaiset ovat huomauttaneet, että käytössä ei ole riittävästi tietoteknistä asiantuntemusta, jotta ne voisivat ottaa huomioon lainvalvonta-alalla käytettävien tietoteknisten ratkaisujen jatkuvasti kasvavan monimutkaisuuden.¹²⁵

3.4.2 Valtuuksien käyttö

Korjaavien valtuuksien käyttö

Yhteensä 19 tietosuojaviranomaista ilmoitti käyttäneensä tutkintavaltuuksiaan joko omasta aloitteestaan tai valituksen perusteella.¹²⁶ Tietosuojaviranomaiset raportoivat vaikeuksista vain muutamissa tapauksissa (esimerkiksi rekisterinpitäjä ei toimittanut kaikkia asiaankuuluvia tietoja tai epäsi pääsyn tietoihin).¹²⁷

---

¹¹⁹ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, kaavio Q41, s. 19.

¹²⁰ Belgia, Tanska, Irlanti, Kreikka, Latvia, Luxemburg, Unkari, Malta, Itävalta ja Suomi.

¹²¹ Saksa ja Ranska.

¹²² Ranska ja Ruotsi.

¹²³ Alankomaat.

¹²⁴ Irlanti on saanut 135 ja Unkari puolestaan 141 direktiiviin liittyvää valitusta vuodesta 2018 alkaen. Tanska on saanut 223 valitusta vuodesta 2017 alkaen. Sitä vastoin yleiseen tietosuoja-asetukseen liittyviä valituksia on saatu tuhansia (ks. tietosuojaneuvoston katsaus resursseihin, s. 10).

¹²⁵ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 69 kohta.

¹²⁶ Irlannin, Maltan ja Alankomaiden tietosuojaviranomaiset ilmoittivat suorittaneensa tutkimuksia omasta aloitteestaan. Kreikan, Espanjan, Liettuan ja Unkarin tietosuojaviranomaiset raportoivat suorittaneensa tutkimuksia valitusten perusteella. Belgian, Bulgarian, Tanskan, Saksan, Ranskan, Italian, Luxemburgin, Itävallan, Puolan, Slovenian ja Ruotsin tietosuojaviranomaiset ilmoittivat suorittaneensa tutkimuksia sekä omasta aloitteestaan että valitusten perusteella.

¹²⁷ Saksan ja Unkarin tietosuojaviranomaiset raportoivat tapauksista, joissa ne eivät saaneet kaikkia tarvittavia tietoja ja/tai joissa rekisterinpitäjä epäsi niiltä pääsyn tarvittaviin tietoihin. Saksan viranomaiset mainitsivat, että

Samat 19 tietosuojaviranomaista ilmoittivat käyttäneensä myös korjaavia valtuuksiaan. Valtuutta määrätä käsittelytoimien saattaminen lain mukaiseksi, esimerkiksi määräämällä henkilötietojen korjaamisesta tai poistamisesta taikka käsittelyn rajoittamisesta, käytettiin ylivoimaisesti useimmin: tietosuojaviranomaiset käyttivät tätä valtuuttaan 114 tapauksessa. Valtuutta asettaa väliaikainen tai pysyvä rajoitus käsittelylle (mukaan lukien käsittelykielto) käytettiin ainoastaan neljässä tapauksessa¹²⁸, mikä osoittaa, että tietosuojaviranomaiset ovat käyttäneet tätä valtuuttaan harkiten.

Neuvontavaltuuksien käyttö

Järjestelmälliset ennakkokuulemiset ja tietosuojaviranomaisten lausuntojen pyytäminen lakiehdotuksista ja hallinnollisista toimenpiteistä ovat tehokas keino varmistaa henkilötietojen suoja koskevan oikeuden korkeatasoinen suoja ja vähentää valitusten määrää. Tietosuojaviranomaisten kuuleminen ennakkoon on erityisen tärkeää, kun käytetään uutta teknologiaa, jolla voi olla merkittävä vaikutus perusoikeuksiin.

Puolet tietosuojaviranomaisista ilmoitti, että niitä oli kuultu tietosuojaa koskevista vaikutustenarvioinneista. Ennakkokuulemisten määrä vaihtelee jäsenvaltioittain. Joitakin viranomaisia kuultiin vain kerran, kun taas erästä viranomaista kuultiin 59 kertaa.¹²⁹ Useimmissa näistä tapauksista tietosuojaviranomaiset antoivat kirjallisia neuvoja. Joissakin tapauksissa ne myös käyttivät korjaavia valtuuksiaan henkilötietojen käsittelyn suhteen erityisesti antamalla varoituksia tai määräämällä toimenpiteitä, joilla käsittely saatetaan lain mukaiseksi. Yhdessä tapauksessa tietosuojaviranomainen ilmoitti antaneensa kielteisen lausunnon, jolla näyttää olleen vastaava vaikutus kuin käsittelykiellolla.

Lisäksi tietosuojaviranomaiset näyttävät vastaavan neuvontapyyntöihin myös ennakkokuulemismenettelyn ulkopuolella. Useimmin toimivaltaisten viranomaisten tietosuojaviranomaisille esittämät neuvontapyynnöt liittyivät tiettyntyyppiseen käsittelyyn (esimerkiksi uusien tekniikoiden, mekanismien tai menettelyjen käyttö, asianmukaiset turvatoimenpiteet, erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittely, käsittelyn oikeusperustan määrittely, säilytyksen rajoittamisen periaatteet ja asianmukaiset määrääjät¹³⁰).

Lisäksi 22 tietosuojaviranomaista ilmoitti antaneensa kansallisille parlamenteilleen ja hallituksilleen lausuntoja henkilötietojen käsittelyyn liittyvistä lainsäädännöllisistä ja

---

viranomaisille ei ole myönnetty vastaavia valtuuksia kuin yleisen tietosuojasetuksen 58 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään.

¹²⁸ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin (30 kohta) sekä Itävallan ja Luxemburgin viranomaisten yksittäiset vastaukset.

¹²⁹ Tanskan ja Liettuan tietosuojaviranomaiset ilmoittivat, että niitä oli kuultu ainoastaan kerran. Belgian tietosuojaviranomaista puolestaan kuultiin 59 kertaa.

¹³⁰ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 39 kohta.

hallinnollisista toimenpiteistä. Useat viranomaiset puolestaan ilmoittivat, että niitä oli kuultu vain satunnaisesti.¹³¹

3.4.3 Tietosuojaviranomaisten toimintaa koskeva tuomioistuinvalvonta

Lähes puolet tietosuojaviranomaisista raportoi muutamista tapauksista, joissa viranomaisen päätös tai toimimatta jättäminen oli johtanut oikeuskäsittelyyn. Menettelyn vireillepanija oli useimmiten rekisteröity; vain parissa tapauksessa se oli toimivaltainen viranomainen.¹³² Useissa tapauksissa tuomioistuin jätti tapauksen tutkimatta tai vireillepanija peruutti kanteensa. Lopuissa tapauksissa tuomioistuin useimmin piti tietosuojaviranomaisen päätöksen voimassa, mutta joissakin tapauksissa päätös kumottiin (lisäksi muutama tapaus on edelleen vireillä). Tähän mennessä annettujen tuomioiden vähäisen määrän vuoksi selvää suuntausta ei ole vielä mahdollista havaita.

3.4.4 Tietosuojaneuvoston ohjeet

Henkilötietojen johdonmukainen ja korkeatasoinen suoja jäsenvaltioiden välillä on avainasemassa, jotta voidaan taata tehokas rikosasioissa tehtävä oikeudellinen yhteistyö ja poliisiyhteistyö.¹³³ Direktiivissä (EU) 2016/680 säädetään, että tietosuojaneuvosto antaa suuntaviivoja, suosituksia ja parhaita käytäntöjä (oma-aloitteisesti tai komission pyynnöstä) sen varmistamiseksi, että jäsenvaltiot soveltavat direktiiviä johdonmukaisesti. Tietosuojaneuvosto on laatinut muun muassa direktiivin V lukua (kansainväliset siirrot) koskevat ohjeet¹³⁴ ja kasvontunnistusteknologian käyttöä koskevat ohjeet¹³⁵ sekä antanut (aiemmin 29 artiklan mukaisena tietosuojatyöryhmänä toimiessaan) lausunnon joistakin direktiivin keskeisistä kysymyksistä¹³⁶.

Lisäksi monet tietosuojaneuvoston ohjeista, jotka koskevat yleistä tietosuojaa-asetusta, ovat merkityksellisiä myös direktiivin (EU) 2016/680 kannalta, koska ne perustuvat yhteisiin käsitteisiin tai tekniikoihin. Näihin kuuluvat muun muassa ohjeet rekisterinpitäjän ja

---

¹³¹ Tšekin, Kreikan, Kroatian, Latvian ja Ruotsin tietosuojaviranomaiset ilmoittivat, etteivät ne ole antaneet lausuntoja. Kreikan, Kroatian, Latvian, Puolan, Romanian, Slovenian ja Slovakian tietosuojaviranomaisia oli kuultu vain satunnaisesti.

¹³² Tämä havainto perustuu Belgian, Bulgarian, Saksan, Viron, Irlannin, Italian, Unkarin, Alankomaiden, Itävallan, Puolan, Suomen ja Ruotsin tietosuojaviranomaisilta saatuihin vastauksiin.

¹³³ Direktiivin (EU) 2016/680 johdanto-osan 7 kappale.

¹³⁴ Tietosuojaneuvoston suositukset 1/2021 rikosasioiden tietosuojadirektiivin mukaisista tietosuojan riittävyyden viitearvoista (hyväksytty 2. helmikuuta 2021), https://edpb.europa.eu/system/files/2021-05/recommendations012021onart.36led.pdf_fi.pdf

¹³⁵ Tietosuojaneuvoston suuntaviivat 5/2022 kasvontunnistusteknologian käytöstä lainvalvonnan alalla (hyväksytty 12. toukokuuta 2022, julkista kuulemista varten julkaistu versio), saatavilla osoitteessa https://edpb.europa.eu/system/files/2022-05/edpb-guidelines_202205_frtlawenforcement_en_1.pdf

¹³⁶ Tietosuojatyöryhmän lausunto joistakin direktiivin (EU) 2016/680 keskeisistä kysymyksistä, WP258 (annettu 29. marraskuuta 2017), saatavilla osoitteessa <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/610178/en>

henkilötietojen käsittelijän käsitteistä¹³⁷, rekisteröityjen oikeuksista¹³⁸, henkilötietojen tietoturvaloukkauksen ilmoittamisesta¹³⁹, tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista¹⁴⁰, sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta¹⁴¹ sekä automatisoiduista yksittäispäätöksistä¹⁴².

Kattavien ja käytännöllisten ohjeiden laatiminen vaatii paljon työtä ja resursseja, mutta ohjeistus on välttämätöntä (kuten myös neuvosto on todennut¹⁴³). Siksi on erittäin myönteistä, että tietosuojaneuvosto on ilmoittanut antavansa lähiaikoina lisäohjeita muun muassa tietosuojaviranomaisten tehokkaiden tutkintavaltuuksien ja korjaavien valtuuksien käsitteistä sekä kansainvälisistä siirroista, joihin sovelletaan asianmukaisia suojatoimia.

Tietosuojaneuvoston ohjeet voivat myös vähentää tietosuojaviranomaisten työtaakkaa (esimerkiksi rekisterinpitäjien neuvonnan tai valitusten käsittelyn suhteen). Esimerkiksi useat kysymykset, joita käsitellään tietosuojatyöryhmän lausunnossa joistakin direktiivin keskeisistä kysymyksistä (kuten asianmukaiset määräajat, käsittelyn oikeusperusta, erityisiin tietoryhmiin kuuluvien tietojen käsittelyn edellytykset), ovat myös yleisimpiä aiheita, joista toimivaltaiset viranomaiset ovat pyytäneet ohjeistusta tietosuojaviranomaisilta.¹⁴⁴

3.4.5 Keskinäinen avunanto

Direktiivin (EU) 2016/680 johdonmukaisen soveltamisen varmistamiseksi tietosuojaviranomaisten on annettava toisilleen keskinäistä apua. Tämä kattaa tietopyynnöt sekä

---

¹³⁷ Tietosuojaneuvoston suuntaviivat 07/2020 rekisterinpitäjän ja henkilötietojen käsittelijän käsitteistä yleisessä tietosuojasetuksessa (hyväksytty 7. heinäkuuta 2021), saatavilla osoitteessa https://edpb.europa.eu/system/files/2022-02/edpb_guidelines_202007_controllerprocessor_final_fi.pdf

¹³⁸ Tietosuojaneuvoston suuntaviivat 1/2022 rekisteröityjen oikeuksista – tiedonsaantioikeus (hyväksytty 18. tammikuuta 2022, julkista kuulemista varten julkaistu versio), saatavilla osoitteessa https://edpb.europa.eu/system/files/2022-01/edpb_guidelines_012022_right-of-access_0.pdf

¹³⁹ Tietosuojatyöryhmän suuntaviivat asetuksen (EU) 2016/679 mukaisesta henkilötietojen tietoturvaloukkauksen ilmoittamisesta, WP250rev.01, viimeksi tarkistettu 6. helmikuuta 2018 (tietosuojaneuvosto hyväksyi suuntaviivat 25. toukokuuta 2018), saatavilla osoitteessa <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/612052/en>; tietosuojaneuvoston ohjeet 1/2021, esimerkkejä henkilötietojen tietoturvaloukkauksista ilmoittamisesta (hyväksytty 14. joulukuuta 2021), saatavilla osoitteessa https://edpb.europa.eu/system/files/2022-01/edpb_guidelines_012021_pdbnotification_adopted_en.pdf

¹⁴⁰ Tietosuojatyöryhmän ohjeet tietosuojaa koskevasta vaikutustenarvioinnista ja keinoista selvittää, ”liittyykö käsittelyyn todennäköisesti” asetuksessa (EU) 2016/679 tarkoitettu ”korkea riski”, WP248rev.01, viimeksi tarkistettu 4. lokakuuta 2017 (tietosuojaneuvosto hyväksyi ohjeet 25. toukokuuta 2018), saatavilla osoitteessa <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/611236>

¹⁴¹ Tietosuojaneuvoston ohjeet 4/2019 25 artiklan mukaisesta sisäänrakennetusta ja oletusarvoisesta tietosuojasta (hyväksytty 20. lokakuuta 2020), saatavilla osoitteessa https://edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_guidelines_201904_dataprotection_by_design_and_by_default_v2.0_fi.pdf

¹⁴² Tietosuojatyöryhmän suuntaviivat automatisoiduista yksittäispäätöksistä ja profiloinnista asetuksen (EU) 2016/679 täytäntöön panemiseksi, WP251rev01, viimeksi tarkistettu 6. helmikuuta 2018 (tietosuojaneuvosto hyväksyi suuntaviivat 25. toukokuuta 2018), saatavilla osoitteessa <https://ec.europa.eu/newsroom/article29/items/612053/en>

¹⁴³ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 14 kohta.

¹⁴⁴ Tietosuojaneuvoston kannanotto direktiivin (EU) 2016/680 arviointiin, 39 kohta.

kuulemisten, tarkastusten ja tutkimusten toteuttamista koskevat pyynnöt.¹⁴⁵ Keskinäistä avunantoa on kuitenkin tähän mennessä käytetty hyvin harvoin. Vain kuusi tietosuojaviranomaista on käyttänyt sitä, pääasiassa vastauksena muilta tietosuojaviranomaisilta saatuihin tietopyyntöihin. Suurin osa tietosuojaviranomaisista ilmoitti saaneensa ainoastaan yhden tietopyynnön. Kukin niistä kertoi noudattaneensa saamaansa pyyntöä. Myöskään vapaaehtoista keskinäistä avunantoa (jonka osalta ei ole säädetty määräajoista tai tiukasta vastausvelvollisuudesta) ei ole käytetty. Tietosuojaneuvosto on ilmoittanut julkaisevansa ohjeet yleisen tietosuoja-asetuksen ja direktiivin (EU) 2016/680 mukaisesta keskinäisen avunannon kehyksestä.¹⁴⁶

3.5 Joustava väline kansainvälisiä siirtoja varten

Direktiivin V luvussa säädetään henkilötietojen siirroista kolmansien maiden toimivaltaisille viranomaisille ja kansainvälisille järjestöille. Tällä luvulla varmistetaan tietosuojan jatkuminen, kun henkilötietoja siirretään jäsenvaltiosta kolmanteen maahan tai kansainväliselle järjestölle lainvalvontatarkoituksia varten. Kuten edellä todettiin, tällainen suojan jatkuminen on tärkeä edellytys nopealle, tehokkaalle ja oikeudellisesti varmalle lainvalvontayhteistyölle luotettujen kumppaneiden välillä.

Direktiivin asiaa koskevien sääntöjen¹⁴⁷ mukaan direktiivissä tarkoitettujen toimivaltaisten viranomaisten välisten kansainvälisten siirtojen on perustuttava johonkin direktiivin 36–38 artiklassa säädettyistä välineistä (jos tiedot ovat peräisin toisesta jäsenvaltiosta, siirto edellyttää myös kyseisen jäsenvaltion ennakkolupaa). Näihin välineisiin kuuluvat tietosuojan riittävyyttä koskevat päätökset, asianmukaisia suojatoimia edellyttävät siirrot ja erityistilanteita koskevien poikkeusten käyttö. Lisäksi direktiivin 39 artiklassa sallitaan yksittäis- ja erityistapauksissa ja useiden edellytysten täytyessä suorat siirrot kolmansiin maihin sijoittautuneille vastaanottajille, jotka eivät ole lainvalvontaviranomaisia.

3.5.1 Tietosuojan riittävyyttä koskevat päätökset

Komissio on nopeuttanut työtään direktiivin (EU) 2016/680 mukaisten välineiden täyden potentiaalin hyödyntämiseksi. Tähän sisältyy myös kesäkuussa 2021 tehty ensimmäinen direktiivin 36 artiklan mukainen tietosuojan riittävyyttä koskeva päätös, joka koskee Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa lainvalvontatarkoituksessa suoritettavia käsittelytoimia.¹⁴⁸ Kyseinen

---

¹⁴⁵ Direktiivin (EU) 2016/680 50 artikla.

¹⁴⁶ Tietosuojaneuvoston työohjelma 2021–2022, [edpb_workprogramme_2021-2022_en.pdf](https://ec.europa.eu/edpb/workprogramme-2021-2022_en.pdf) (europa.eu).

¹⁴⁷ Ks. direktiivin (EU) 2016/680 35 artiklan 3 kohta ja johdanto-osan 64 kappale. Edelleen siirtämisen osalta ks. direktiivin 35 artiklan 1 kohdan e alakohta ja johdanto-osan 65 kappale.

¹⁴⁸ Ks. Yhdistyneen kuningaskunnan henkilötietojen suojan riittävyydestä 28 päivänä kesäkuuta 2021 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin (EU) 2016/680 nojalla annettu komission täytäntöönpanopäätös, saatavilla osoitteessa

https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/decision_on_the_adequate_protection_of_personal_data_by_the_united_kingdom_law_enforcement_directive_en.pdf

päätös mahdollistaa henkilötietojen turvallisen ja vapaan siirtämisen asianomaisen kolmannen maan toimivaltaisille viranomaisille ilman muita suojoitoimia tai erityistä lupaa (paitsi jos toisen jäsenvaltion, jolta tiedot on saatu, on annettava lupa siirtoon¹⁴⁹). Kesäkuussa 2021 tehty päätös muodostaa keskeisen perustan brexitin jälkeiselle poliisi- ja oikeudelliselle yhteistyölle, joka EU:n ja Yhdistyneen kuningaskunnan kauppaa- ja yhteistyösopimuksen mukaan perustuu osapuolten pitkäaikaiseen sitoutumiseen korkeatasoisen henkilötietojen suojan varmistamiseen¹⁵⁰. Direktiivin 36 artiklan 4 kohdan mukaisesti komissio seuraa Yhdistyneen kuningaskunnan oikeudellisen kehyksen kehitystä, joka saattaa vaikuttaa tietosuojan riittävyyttä koskevaan päätökseen. Yhdistyneen kuningaskunnan kanssa tehtyä tietosuojan riittävyyttä koskevaa päätöstä on tarkoitus soveltaa neljän vuoden ajan sen voimaantulosta. Sitä voidaan periaatteessa jatkaa neljällä vuodella, jos komission seuranta vahvistaa, että Yhdistynyt kuningaskunta takaa edelleen riittävän korkean tietosuojan tason.¹⁵¹

Lisäksi tietosuojaneuvosto on osallistunut tämän välineen kehittämiseen selventämällä oikeudellisia vaatimuksia antamalla ohjeita seikoista, jotka on otettava huomioon arvioitaessa tietosuojan riittävyyttä lainvalvonnan yhteydessä, sekä antamalla suositukset direktiivin (EU) 2016/680 mukaisista tietosuojan riittävyyden viitearvoista.¹⁵² Kolmannen maan on erityisesti varmistettava täytäntöönpanokelpoiset yksilön oikeudet, tehokkaat muutoksenhakukeinot ja riippumaton valvonta.

Komissio edistää tällaisia riittävyytoteamuksia vaatimukset täyttävien keskeisten kansainvälisten kumppaneiden ja varsinkin niiden maiden osalta, joiden kanssa on tehtävä läheistä ja ripeää yhteistyötä rikollisuuden ja terrorismin torjunnassa ja joiden kanssa jo nyt siirretään merkittäviä määriä henkilötietoja.¹⁵³ Muita tietosuojan tason riittävyyttä koskevia päätöksiä ei ole toistaiseksi tehty, mikä johtuu pääasiassa siitä, että väline on otettu käyttöön vasta äskettäin. Lisäksi toisin kuin kaupallisten toimijoiden suorittaman käsittelyn osalta, tietosuojasääntöjen maailmanlaajuinen lähentyminen lainvalvonnan alalla on vasta alkanut kehittyä (esim. monenvälisten järjestelyjen pohjalta, kuten uudistettu Euroopan neuvoston yleissopimus yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä ja tietoverkkorikollisuutta koskevan Budapestin yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja). Yhdistyneen kuningaskunnan henkilötietojen suojan riittävyydestä annetun päätöksen hyväksymisestä saadut kokemukset auttavat kuitenkin

---

¹⁴⁹ Ks. direktiivin (EU) 2016/680 35 artiklan 1 kohdan c alakohta, 35 artiklan 2 kohta ja johdanto-osan 66 kappale.

¹⁵⁰ Ks. kauppaa- ja yhteistyösopimuksen 525 artiklan 1 kohta.

¹⁵¹ Ks. Yhdistyneen kuningaskunnan henkilötietojen suojan riittävyydestä 28 päivänä kesäkuuta 2021 annetun päätöksen 172–174 kohta, saatavilla osoitteessa https://ec.europa.eu/info/files/decision-adequate-protection-personal-data-united-kingdom-law-enforcement-directive_en

¹⁵² Tietosuojaneuvoston suositukset 1/2021 rikosasioiden tietosuojadirektiivin mukaisista tietosuojan riittävyyden viitearvoista (hyväksytty 2. helmikuuta 2021). Ks. myös direktiivin (EU) 2016/680 36 artiklan 2 kohta ja johdanto-osan 67 kappale.

¹⁵³ Ks. komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, *Henkilötietojen vaihtaminen ja suojaaminen globalisoituneessa maailmassa* (COM(2017) 7 final), s. 13 ja 14.

tasoittamaan tietä vastaaville aloitteille tulevina vuosina. Komissio harkitsee osana kansainvälistä strategiaansa myös muita mahdollisia ehdokkaita, joiden osalta se voi tehdä riittävyyspäätöksiä direktiivin (EU) 2016/680 mukaisesti. Se tulee olemaan asiassa suoraan yhteydessä muihin asiaankuuluviin EU:n toimielimiin ja elimiin.¹⁵⁴ Tätä varten ja direktiivin johdanto-osan 68 kappaleen mukaisesti komissio kiinnittää erityistä huomiota arvioitujen maiden kansainvälisiin sitoumuksiin, jotka liittyvät henkilötietojen suojaan, mukaan lukien maan liittyminen edellä mainittuihin monenvälisiin järjestelyihin tai muihin lainvalvontavälineisiin, joissa säädetään asianmukaisista suojatoimista.

3.5.2 Asianmukaiset suojatoimet

Direktiivi (EU) 2016/680 sisältää myös muita siirtovälineitä sen kattavan ratkaisun lisäksi, jonka tietosuojan riittävyttä koskeva päätös tarjoaa. Tämän välineistön joustavuus näkyy direktiivin 37 artiklassa, jolla säännellään henkilötietojen suojan osalta ”asianmukaisia suojatoimia” edellyttäviä henkilötietojen siirtoja. Tällaiset asianmukaiset suojatoimet voivat perustua joko oikeudellisesti sitovaan välineeseen tai rekisterinpitäjän tekemään arviointiin, jossa se katsoo kaikkien siirtoon liittyvien seikkojen perusteella, että tietojen suojaamiseksi on toteutettu asianmukaiset suojatoimet (”itsearviointi”).

Direktiivin soveltamisen ensimmäisinä vuosina komissio keskittyi erityisesti sellaisten sitovien oikeudellisten välineiden kehittämiseen, jotka muodostuvat asianmukaiset suojatoimet tarjoavista kansainvälisistä sopimuksista. Tällaisilla sopimuksilla on tärkeä rooli sekä perinteisessä (toimivaltaisten viranomaisten välisessä) yhteistyössä että muissa lainvalvontayhteistyön muodoissa (yhteistyö, johon osallistuu kolmansia osapuolia, kuten yksityisiä yrityksiä). Ne voivat myös toimia perustana Europolin ja Eurojustin omien oikeudellisten kehystensä mukaisesti suorittamille tiedonsiirroille, koska näiden kehysten kansainvälisiä siirtoja koskevat säännöt ovat hyvin samankaltaiset kuin direktiivin (EU) 2016/680 mukaiset säännöt.

Perinteisen lainvalvontayhteistyön osalta komissio tarkastelee uudelleen kansainvälisiä sopimuksia, jotka on hyväksytty ennen direktiivin voimaantuloa. Pyrkimyksenä on varmistaa niiden johdonmukaisuus EU:n uudistetun tietosuojajärjestelmän kanssa.¹⁵⁵

Ensinnäkin komissio arvioi parhaillaan tietosuojamääräyksiä, jotka sisältyvät Europolin kolmansien maiden kanssa ennen 1. toukokuuta 2017 tekemiin voimassa oleviin

---

¹⁵⁴ Neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 18 kohta.

¹⁵⁵ Tiedonannossaan toimista aiemman kolmannen pilarin säännösten yhdenmukaistamiseksi tietosuojasääntöjen kanssa komissio totesi, että monetkaan voimassa olevat sopimukset eivät edellytä yhdenmukaistamista direktiivin (EU) 2016/680 kanssa (esimerkiksi keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa Euroopan unionin jäsenvaltioiden välillä 29 päivänä toukokuuta 2000 tehdyn yleissopimuksen ja siihen vuonna 2001 liitetyn pöytäkirjan tiettyjen määräysten soveltamisesta tehty Euroopan unionin sekä Islannin tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välinen sopimus).

yhteistyösopimukseen¹⁵⁶, Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta annetun asetuksen (EU) 2016/794, jäljempänä 'Europol-asetus', mukaisesti.¹⁵⁷ Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen¹⁵⁸ ja SEUT-sopimukseen liitettyssä siirtymämääräyksistä tehdyssä pöytäkirjassa N:o 36 olevan 9 artiklan mukaisesti näiden sopimusten oikeusvaikutukset säilyvät niin kauan kuin näitä säädöksiä ei kumota, julisteta mitättömiksi tai muuteta.¹⁵⁹ Komissio tiedottaa Euroopan parlamentille ja neuvostolle tämän arvioinnin tuloksista ja antaa tarvittaessa neuvostolle suosituksen päätökseksi luvan antamisesta neuvottelujen aloittamiseen näiden sopimusten muuttamiseksi SEUT-sopimuksen 218 artiklan mukaisesti. Tämä on monimutkainen tehtävä, joka käsittää yhteensä 18 sopimuksen arvioinnin. Lisäksi covid-19-pandemian aiheuttamat häiriöt ovat viivästyttäneet työtä. Komission odotetaan saattavan arviointinsa päätökseen vuoden 2022 jälkipuoliskolla.

Kaikkien lainvalvontayhteistyömekanismien yhdenmukaisuus direktiivin (EU) 2016/680 sääntöjen kanssa on ohjaava periaate, jota komissio noudattaa myös neuvotellessaan uusista sopimuksista, jotka koskevat Europolin suorittamaa henkilötietojen siirtoa kolmansien maihin tai kansainvälisille järjestöille. Sen jälkeen kun nykyinen Europol-asetus tuli voimaan vuonna 2017, tällaisten riittävät suojatoimet varmistavien kansainvälisten sopimusten oikeusperustana on ollut SEUT-sopimuksen 218 artikla. Neuvosto antoi vuosina 2018 ja 2019 komissiolle yhdeksän valtuutusta aloittaa unionin puolesta neuvottelut kolmansien maiden kanssa. Komissio on myös valtuutettu aloittamaan neuvottelut Interpolin kanssa tehtävästä yhteistyösopimuksesta, joka kattaa tietojenvaihdon useiden EU:n elinten ja virastojen kanssa. Kaikissa näissä tapauksissa neuvosto on antanut komissiolle neuvotteluohjeet sen varmistamiseksi, että sopimukseen sisällytetään tarvittavat toimet henkilötietojen ja yksilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien suojaamiseksi. Tältä pohjalta komissio on jo saattanut päätökseen Uuden-Seelannin kanssa käydyt neuvottelut, jotka johtivat yhteistyösopimuksen allekirjoittamiseen 30. kesäkuuta 2022. Lisäksi Israelin kanssa käytävissä neuvotteluissa on edistytty. Turkin osalta neuvottelut ovat edenneet pitkälle, mutta niitä ei voida saattaa päätökseen ennen kuin Turkki hyväksyy tarvittavat uudistukset tietosuojalainsäädäntöönsä. Vastaavia valtuutuksia myönnettiin maaliskuussa 2021 yhteistyösopimusten neuvottelemiseksi, jotta Eurojust voi vaihtaa tietoja 13 muun kolmannen maan kanssa.

Toiseksi komissio toteuttaa ensimmäistä kertaa rikosten ennalta estämiseen, tutkimiseen, paljastamiseen ja rikoksia koskeviin syytetoimiin liittyvien henkilötietojen suojasta tehdyn

---

¹⁵⁶ Lisätietoja voimassa olevista Europol-sopimuksista on Europolin verkkosivustolla osoitteessa <https://www.europol.europa.eu/partners-collaboration-agreements>

¹⁵⁷ Ks. Euroopan unionin lainvalvontayhteistyövirastosta (Europol) sekä neuvoston päätösten 2009/371/YOS, 2009/934/YOS, 2009/935/YOS, 2009/936/YOS ja 2009/968/YOS korvaamisesta ja kumoamisesta 11 päivänä toukokuuta 2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/794 (EUVL L 135, 24.5.2016, s. 53–114) 25 artiklan 4 kohta.

¹⁵⁸ Euroopan unionista tehdyn sopimuksen konsolidoitu toisinto, EUVL C 202, 7.6.2016, saatavilla osoitteessa <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX%3A02016M%2FTXT-20200301>

¹⁵⁹ Europol-asetuksen johdanto-osan 35 kappale.

Amerikan yhdysvaltojen ja Euroopan unionin välisen sopimuksen, jäljempänä 'puitesopimus', yhteisen tarkastelun. Helmikuussa 2017 voimaan tullut puitesopimus sisältää kattavat ja yhdenmukaistetut tietosuojasäännöt, joita sovelletaan kaikkeen toimivaltaisten viranomaisten väliseen transatlanttiseen tietojenvaihtoon. Se täydentää nykyisiä EU:n ja Yhdysvaltojen sekä EU:n jäsenvaltioiden ja Yhdysvaltojen lainvalvontaviranomaisten välisiä sopimuksia, vahvistaa korkeatasoisen suojan tuleville sopimuksille tällä alalla ja lujittaa lainvalvontayhteistyötä helpottamalla tietojenvaihtoa. Yhteisessä tarkastelussa pyritään arvioimaan puitesopimuksen tehokasta täytäntöönpanoa erityisesti henkilötietojen edelleensirtoa, yksilön oikeuksia ja oikeussuojakeinoja koskevien määräysten osalta. Yhteisen tarkastelun aikatauluun ovat vaikuttaneet covid-19-pandemiaan liittyvät häiriöt sekä samanaikaiset neuvottelut tietoverkkorikollisuutta koskevan Euroopan neuvoston yleissopimuksen, jäljempänä 'Budapestin yleissopimus', toisesta lisäpöytäkirjasta.¹⁶⁰ Komissio odottaa tarkastelun valmistuvan vuoden 2022 jälkipuoliskolla.

Koska puitesopimus on ensimmäinen kahdenvälinen kansainvälinen sopimus, johon sisältyy kattava luettelo tietosuoja koskevista oikeuksista ja velvoitteista, se toimii vertailukohtana, jonka pohjalta voidaan neuvotella vastaavia puitesopimuksia tärkeiden lainvalvontakumppaneiden kanssa.¹⁶¹ Tässä yhteydessä komissio ottaa huomioon myös asiaan liittyvän kehityksen, kuten tietosuojaneuvoston ohjeet, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön ja alan tietosuojatakeista käytyjen kansainvälisten neuvottelujen tulokset (esimerkiksi Budapestin yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja tai Europolin ja Uuden-Seelannin välinen sopimus¹⁶²).

Kolmanneksi komissio on todennut, että Euroopan unionin ja Japanin välinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa¹⁶³ on EU:n säädös, jolla säännellään lainvalvontatarkoituksessa tapahtuvaa tietojen käsittelyä (siirtoja), ja että sitä on muutettava, jotta voidaan varmistaa asianmukaiset suojatoimet direktiivin (EU) 2016/680 mukaisesti. Koska neuvosto antoi päätöksessään¹⁶⁴ luvan aloittaa neuvottelut EU:n ja Japanin välisen keskinäistä oikeusapua koskevan sopimuksen muuttamiseksi, komissio jatkaa yhteistyötä Japanin viranomaisten kanssa näiden neuvottelujen aloittamiseksi mahdollisimman pian.

---

¹⁶⁰ Komissio (Euroopan unionin puolesta) ja Yhdysvallat osallistuivat tiiviisti näihin neuvotteluihin, myös tietosuoja käsittelyssä alaryhmässä (tietosuoja oli yksi eniten keskustelua herättäneistä aiheista).

¹⁶¹ Ks. komission tiedonanto Euroopan parlamentille ja neuvostolle, *Henkilötietojen vaihtaminen ja suojaaminen globalisoituneessa maailmassa* (COM(2017) 7 final, s. 14).

¹⁶² Euroopan unionin ja Uuden-Seelannin välinen sopimus Euroopan unionin lainvalvontayhteistyöviraston (Europol) ja vakavan rikollisuuden ja terrorismin torjunnasta vastaavien Uuden-Seelannin toimivaltaisten viranomaisten välisestä henkilötietojen vaihdosta.

¹⁶³ Euroopan unionin ja Japanin välinen sopimus keskinäisestä oikeusavusta rikosasioissa (EUVL L 39, 12.2.2010, s. 20), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/ALL/?uri=CELEX%3A22010A0212%2801%29>

¹⁶⁴ Neuvoston päätös luvan antamisesta aloittaa neuvottelut Japanin kanssa Euroopan unionin ja Japanin välisen keskinäistä oikeusapua koskevan sopimuksen muuttamiseksi (asiakirja LT 223/21).

Sellaisiin lainvalvontayhteistyön muotoihin, jotka on mukautettu nykyisen digitaalitalouden rikostutkinnan erityishaasteisiin ja -tarpeisiin, turvautaan yhä enemmän. Ne koskevat pääasiassa tiiviimpää yhteistyötä tietoverkko- eli kyberrikollisuuden alalla ja rikoksia koskevien todisteiden keräämistä sähköisessä muodossa. Tämä yhteistyö kattaa myös suoran yhteistyön yksityisten osapuolten kanssa sähköisten todisteiden saamiseksi.

Myös komissio on tehnyt yhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kanssa varmistaakseen, että nämä muut (tärkeät) yhteistyömuodot voidaan toteuttaa tietosuojaa koskevat asianmukaiset suojatoimet huomioiden.

Ensinnäkin komissio edusti EU:ta Euroopan neuvoston puitteissa käydyissä neuvotteluissa¹⁶⁵ Budapestin yleissopimuksen toisesta lisäpöytäkirjasta¹⁶⁶. Pöytäkirja, jonka Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi 17. marraskuuta 2021, sisältää vahvat toimet perusoikeuksien suojaamiseksi, muun muassa artiklan¹⁶⁷, jossa annetaan yksityiskohtaisia määräyksiä pöytäkirjan mukaisesti siirrettyjen henkilötietojen suojasta. Nämä määräykset kattavat kaikki unionin lainsäädännössä tunnustetut keskeiset tietosuojaa koskevat periaatteet, oikeudet ja velvoitteet. Näitä suojatoimia täydennetään valvontamääräyksellä ja mahdollisuudella keskeyttää siirrot, jos pöytäkirjaan sisältyviä suojatoimia rikotaan järjestelmällisesti tai olennaisesti, esimerkiksi jos tehokkaita oikeussuojakeinoja ei ole. Määräyksillä myös taataan asianmukaiset suojatoimet direktiivin (EU) 2016/680 37 artiklan 1 kohdan a alakohdan vaatimusten mukaisesti.¹⁶⁸ Tämä on merkittävä saavutus, kun otetaan huomioon, että Budapestin yleissopimuksen osapuolena on tällä hetkellä 66 valtiota, jotka edustavat erilaisia oikeudellisia taustoja ja perinteitä. Pöytäkirja antaa jäsenvaltioiden toimivaltaisille viranomaisille mahdollisuuden hyötyä tehokkaasta rajatylittävästä yhteistyöstä kyberrikollisuuden torjunnassa ja varmistaa samalla perusoikeuskirjassa, perussopimuksissa ja unionin sekundaarilainsäädännössä ilmaistujen EU:n arvojen kunnioittamisen. Koska Budapestin yleissopimuksessa on tällä hetkellä mukana maita laajalti eri puolilta maailmaa, pöytäkirjalla edistetään myös lainvalvonnan alalla tapahtuvan tietojenkäsittelyn korkeatasoisia tietosuojavaatimuksia koko maailmassa. Pöytäkirja avattiin

---

¹⁶⁵ Euroopan unionin neuvosto hyväksyi valtuutuksen 6. kesäkuuta 2019, saatavilla osoitteessa <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2019/06/06/council-gives-mandate-to-commission-to-negotiate-international-agreements-on-e-evidence-in-criminal-matters/>

¹⁶⁶ Euroopan neuvoston ministerikomitea hyväksyi 17. marraskuuta 2021 Budapestin yleissopimuksen toisen lisäpöytäkirjan, joka koskee yhteistyön tiivistämistä ja sähköisten todisteiden luovuttamista. Sen laati tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen sopimuspuolten komitea (T-CY) syyskuun 2017 ja toukokuun 2021 välisenä aikana. Pöytäkirjan teksti on saatavilla osoitteessa <https://rm.coe.int/1680a4b2e1> (oikeaksi todistettu jäljennös). Pöytäkirjan selitysmuistio on saatavilla osoitteessa <https://rm.coe.int/1680a49c9d>

¹⁶⁷ Ks. lisäpöytäkirjan 14 artikla sekä selitysmuistion 220–287 kohta.

¹⁶⁸ Tammikuun 20. päivänä 2022 antamassaan lausunnossa 1/2022 ehdotuksista neuvoston päätöksiksi lisäpöytäkirjan allekirjoittamisesta ja ratifioinnista Euroopan tietosuojavaltuutettu ”paneet tyytyväisenä merkille, että pöytäkirjaan on sisällytetty monia suojatoimia”.

allekirjoittamista varten 12. toukokuuta 2022, ja yhteensä 22 Budapestin yleissopimuksen osapuolta (mukaan lukien 13 EU:n jäsenvaltiota) on jo allekirjoittanut sen.

Toiseksi komissio on aloittanut neuvottelut Yhdysvaltojen kanssa tehtävästä kahdenvälisestä sopimuksesta, joka koskee oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvää rajatylittävää pääsyä sähköiseen todistusaineistoon.¹⁶⁹ Sopimuksella pyritään kattamaan sähköiset todisteet, joihin sisältyy sekä henkilötietoja että muita kuin henkilötietoja, kuten liikenne- ja sisältötietoja. Neuvottelujen tavoitteena on myös sisällyttää sopimukseen uusia suojatoimia, jotka täydentäisivät puitesopimukseen sisältyviä suojatoimia, ottaen erityisesti huomioon kyseisten tietoryhmien arkaluonteisuus sekä vaatimukset, jotka koskevat sähköisten todisteiden siirtämistä suoraan palveluntarjoajien toimesta. Näiden neuvottelujen eteneminen riippuu suurelta osin EU:n sähköisiä todisteita koskevan lainsäädäntöpakettien etenemisestä.¹⁷⁰

Tietosuojaneuvosto ja Euroopan tietosuojavaltuutettu ovat tukeneet komission aloitteita kehittää kansainvälisiä välineitä, joilla helpotetaan lainvalvontayhteistyötä kansainvälisten kumppaneiden kanssa ja varmistetaan samalla asianmukaiset tietosuojaa koskevat suojatoimet. Tähän työhön kuuluvat tietosuojaneuvoston lausunto Budapestin yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa koskevasta luonnoksesta¹⁷¹ ja tietosuojavaltuutetun lausunnot luonnoksista SEUT-sopimuksen 218 artiklan mukaisista neuvotteluvaltuuksista, jotka koskevat kansainvälisiä sopimuksia, joilla annettaisiin Europolille ja Eurojustille mahdollisuus vaihtaa henkilötietoja kolmansien maiden tai kansainvälisten järjestöjen kanssa¹⁷². Lisäksi tietosuojaneuvosto on antanut lausunnon, jossa se kehotti jäsenvaltioita arvioimaan ja tarvittaessa tarkistamaan kansainvälisiä sopimuksia, joissa määrätään henkilötietojen kansainvälisestä siirrosta.¹⁷³ Lausunto koskee ennen 6. toukokuuta 2016 tehtyjä sopimuksia (myös lainvalvonnan alalla), ja siinä kehoitetaan jäsenvaltioita määrittämään, onko yhdenmukaistamista EU:n tietosuojalainsäädännön ja oikeuskäytännön kanssa jatkettava.

---

¹⁶⁹ Neuvoston päätös luvan antamisesta aloittaa neuvottelut sopimuksen tekemiseksi Euroopan unionin ja Amerikan yhdysvaltojen välillä oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvästä rajatylittävästä pääsystä sähköiseen todistusaineistoon. Valtuutus on saatavilla osoitteessa <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-9114-2019-INIT/fi/pdf>

¹⁷⁰ Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi sähköistä todistusaineistoa rikosoikeudellisissa asioissa koskevista eurooppalaisista esittämisen- ja säilyttämismääräyksistä (COM(2018) 225 final) ja ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi yhdenmukaisista säännöistä laillisten edustajien nimeämiseksi todistusaineiston keräämistä varten rikosoikeudellisissa menettelyissä (COM(2018) 226 final).

¹⁷¹ Tietosuojaneuvoston lausunto 2/2021 Euroopan neuvostossa tehdyn tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen (Budapestin yleissopimus) toisen lisäpöytäkirjan uusista määräysluonnoksista, annettu 2. helmikuuta 2021, saatavilla osoitteessa https://edpb.europa.eu/system/files/2021-06/statement022021onbudapestconventionnewprovisions_fi.pdf

¹⁷² Tietosuojavaltuutetun lausunto 4/2021 Europolin valtuutuksen uudelleentarkastelusta, annettu 8. maaliskuuta 2021, saatavilla osoitteessa https://edps.europa.eu/data-protection/our-work/publications/opinions/edps-opinion-proposal-amendment-europol-regulation_en

¹⁷³ Tietosuojaneuvoston lausunto 4/2021 kansainvälisistä sopimuksista, joissa määrätään henkilötietojen siirrosta, annettu 13. huhtikuuta 2021, saatavilla osoitteessa https://edpb.europa.eu/system/files/2021-04/edpb_statement042021_international_agreements_including_transfers_en.pdf

Direktiivin 37 artiklassa sallitaan myös kansainväliset siirrot, jotka perustuvat toimivaltaisen viranomaisen itsearviointiin siitä, onko kolmas maa (tai kansainvälinen järjestö) toteuttanut asianmukaiset suojatoimet. Tällaisissa tapauksissa viranomaisen on dokumentoitava siirto (mukaan lukien siirron päivämäärä ja ajankohta, vastaanottavan viranomaisen tiedot, siirron perusteet ja siirretyt henkilötiedot) ja asiakirjat on asetettava valvontaviranomaisen saataville pyynnöstä (direktiivin 37 artiklan 3 kohta). Jäsenvaltioilta saadun palautteen¹⁷⁴ mukaan tätä välinettä on käytetty vain harvoin.

Jotta jäsenvaltiot voisivat hyödyntää direktiivin välineistöä kaikilta osin, on tärkeää, että tietosuojaneuvosto tehostaa meneillään olevaa eri siirtomekanismeja koskevaa työtään. Sen olisi muun muassa annettava ohjeita direktiivin 37 artiklan 1 kohtaan sisältyvistä mekanismeista, erityisesti toimivaltaisten viranomaisten itsearviointeihin perustuvista siirroista. Myös neuvosto on korostanut tämän tarpeellisuutta.¹⁷⁵

3.5.3 Poikkeuksien soveltaminen

Myös poikkeukset voivat muodostaa tärkeän perusteen siirroille tietyin edellytyksin, joista säädetään direktiivin 38 artiklassa. Näissä edellytyksissä otetaan yhtäläisesti huomioon sekä yksityisyyden suoja että toimivaltaisten viranomaisten operatiiviset tarpeet. Direktiivin 38 artiklan 1 kohdassa sallitaan henkilötietojen siirto ja jopa siirtojen sarja, jos se on tarpeen yleisen turvallisuuteen kohdistuvan välittömän ja vakavan uhkan ehkäisemiseksi¹⁷⁶ tai yksittäistapauksissa rikosten ennalta estämistä, tutkimista tai paljastamista tai rikoksiin liittyviä syytetoimia varten¹⁷⁷. Toisin kuin yleisen tietosuojasetuksen 49 artiklan mukaisista poikkeuksista, direktiivin (EU) 2016/680 38 artiklan mukaisista poikkeuksista ei tällä hetkellä ole ohjeita.

3.5.4 Tehokas rajatylittävä poliisi- ja oikeudellinen yhteistyö

Direktiivistä (EU) 2016/680 on tullut lainvalvontaan liittyvän tietosuojan kansainvälinen vertailukohta, ja se on toiminut alkusysäyksenä sille, että maat ympäri maailmaa ovat harkinneet nykyaikaisten yksityisyysääntöjen käyttöönottoa tällä alalla. Tämä on erittäin myönteinen kehityssuuntaus, joka tarjoaa uusia mahdollisuuksia suojella paremmin EU:n kansalaisia, kun

---

¹⁷⁴ Ks. neuvoston puheenjohtajavaltion selvitys poliisitietojen vaihdosta kolmansien maiden kanssa (kokemukset direktiivin (EU) 2016/680 37 artiklan soveltamisesta). Tietosuojaneuvosto on ilmoittanut ottavansa puheenjohtajavaltion selvityksen päätelmät sekä jäsenvaltioiden toimittamat lisätiedot ja kommentit huomioon direktiivin 37 artiklaa koskevien ohjeiden laadinnassa. Ks. myös tietosuojaneuvoston puheenjohtajan 26. helmikuuta 2021 päivätty kirje Saksan liittotasavallan pysyväle edustustolle Euroopan unionissa (asiakirja 13555/1/20).

¹⁷⁵ Ks. neuvoston kanta ja havainnot direktiivin (EU) 2016/680 soveltamisesta, 20 kohta.

¹⁷⁶ Direktiivin (EU) 2016/680 38 artiklan 1 kohdan c alakohta.

¹⁷⁷ Direktiivin (EU) 2016/680 38 artiklan 1 kohdan d alakohta.

heidän tietojaan siirretään ulkomaille lainvalvontatarkoituksessa. Samalla se helpottaa tiedonkulkua, joka voi auttaa torjumaan rikollisuutta.

Yleisellä tasolla on tärkeää varmistaa, että kun Euroopan markkinoilla toimivat yritykset saavat suoria pyyntöjä jakaa tietoja lainvalvontatarkoituksia varten, ne voivat tehdä niin joutumatta kohtaamaan lainvalintaan liittyviä ongelmia ja myös unionin perusoikeuksia täysin noudattaen.¹⁷⁸ Tällaisten siirtojen tehostamiseksi komissio on sitoutunut kehittämään kansainvälisten kumppaneidensa kanssa asianmukaiset oikeudelliset puitteet, joiden avulla voidaan välttää lainvalintaan liittyvät ongelmat ja tukea tuloksellista yhteistyötä, erityisesti säätämällä tarvittavista tietosuojatakeista ja lisäämällä siten rikostorjunnan vaikuttavuutta.

Tätä taustaa vasten komissio on sitoutunut kahdenvälisissä, alueellisissa ja monenvälisissä yhteyksissä edistämään aktiivisesti lainvalvontayhteistyötä koskevien tietosuojavaatimusten kansainvälistä lähentämistä. Komission yksiköt ovat käyneet useiden ulkomaisten kumppanimaiden kanssa vuoropuhelua meneillään olevista tietosuojalainsäädännön uudistuksista. Tämän toiminnan puitteissa ne ovat osallistuneet eri tavoin toimivaltaisten viranomaisten suorittamaa henkilötietojen käsittelyä koskevien sääntöjen kehittämiseen (esimerkiksi vastaamalla julkisiin kuulemisiin, osallistumalla parlamentaarisiin kuulemisiin ja järjestämällä tapaamisia hallitusten edustajien ja poliittisten päättäjien kanssa).

Alueellisella ja monenvälisellä tasolla komissio tukee esimerkiksi Budapestin yleissopimuksen täytäntöönpanoon liittyviä valmiuksien kehittämishankkeita.¹⁷⁹ Yksi tällainen hanke on GLACY+-ohjelma, jolla pyritään vahvistamaan valtioiden valmiuksia soveltaa kyberrikollisuutta koskevaa lainsäädäntöä ja parantamaan niiden kykyä tehokkaaseen kansainväliseen yhteistyöhön Budapestin yleissopimuksen ja sen lisäpöytäkirjojen mukaisesti. Tähän kuuluu myös henkilötietojen käsittelyä koskevan tietosuojalainsäädännön kehittäminen tälle alalle. Ohjelmasta tuetaan tällä hetkellä 17:ää ensisijaista ja keskusmaata Afrikassa, Aasian ja Tyynenmeren alueella, Latinalaisessa Amerikassa ja Karibian alueella.

Komissio on myös tehnyt yhteistyötä 18 Latinalaisen Amerikan maata käsittävän poliisiyhteistyöjärjestön Ameripolin kanssa Ameripolin ja sen jäsenmaiden välistä tietojenvaihtoa koskevan tietosuojakehyksen kehittämiseksi. Tämä yhteistyö toteutetaan EL PACCTO: Support to Ameripol -hankkeen kautta, jonka tarkoituksena on parantaa kumppanimaiden poliisi-, oikeus- ja syyttäjäviranomaisten välistä kansainvälistä yhteistyötä järjestäytyneen rikollisuuden torjunnassa.

---

¹⁷⁸ Esimerkiksi Budapestin yleissopimuksen toista lisäpöytäkirjaa voidaan pitää yleisen tietosuojasetuksen 48 artiklassa tarkoitettuna kansainvälisenä sopimuksena.

¹⁷⁹ Ks. <https://www.coe.int/en/web/cybercrime/glacyplus>

Komissio edistää myös uudistettua yleissopimusta 108 (ns. 'yleissopimus 108+')¹⁸⁰, jota sovelletaan myös lainvalvontatarkoituksessa tapahtuvaan tietojenkäsittelyyn. Tämä yleissopimus, joka on avoin myös muille kuin Euroopan neuvoston jäsenille, on tärkeä paitsi siksi, että se on ainoa monenvälinen sitova tietosuojasopimus, myös siksi, että yleissopimuksen osapuolten komitea tarjoaa foorumin parhaiden käytäntöjen vaihdolle ja maailmanlaajuisten standardien asettamiselle.¹⁸¹ Osana tietovirtoja koskevaa kansainvälistä strategiaansa komissio myös kannustaa kolmansia maita liittymään yleissopimukseen 108+.

Lopuksi komissio kannustaa lisäämään lähentymistä kansainvälisellä tasolla jakamalla kumppaneiden kanssa kokemuksia lainvalvontayhteistyön tietosuojanäkökohdista. Komission tietosuoja-akatemia, joka on osa ulkopoliittikan välineestä rahoitettavaa "International Digital Cooperation - Enhanced Data Protection and Data Flows" -hanketta, on keskeinen väline tässä pyrkimyksessä. Tietosuoja-akatemia perustettiin edistämään eurooppalaisten ja kolmansien maiden sääntelyviranomaisten välistä tiedonvaihtoa ja parantamaan käytännön yhteistyötä. Sen toiminta kattaa kaikki tietosuojan valvonnan näkökohdat, myös lainvalvonnan alalla.

4 TULEVAT TOIMET

Jotta voidaan varmistaa tehokas unionin turvallisuuspolitiikka, jossa kunnioitetaan kokonaisvaltaisesti perusoikeutta henkilötietojen suojaan, komissio jatkaa sen tarkastamista, että jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin (EU) 2016/680 asianmukaisesti osaksi kansallista lainsäädäntöään, sekä seuraa direktiivin säännösten soveltamista.

Direktiivi on merkittävästi yhdenmukaistanut ja parantanut yksilöiden oikeuksien suojelun tasoa sekä tehnyt toimivaltaisia viranomaisia koskevasta oikeudellisesta kehyksestä johdonmukaisemman.

Se on yleisesti ottaen saatettu kansalliseen lainsäädäntöön tyydyttävällä tavalla, mutta joitakin ongelmia on kuitenkin havaittu. Komissio on jo käynnistänyt rikkomusmenettelyjä, koska direktiivin täytäntöönpano on laiminlyöty tai koska kansalliset säädökset eivät ole direktiivin mukaisia. Se jatkaa työtään sen varmistamiseksi, että direktiivi pannaan kokonaisuudessaan ja asianmukaisesti täytäntöön.

Direktiivin myötä kansalliset toimivaltaiset viranomaiset ovat entistä tietoisempia tietosuojasta ja kiinnittävät siihen enemmän huomiota myös käsittelyn turvallisuuden osalta.

---

¹⁸⁰ Yksilöiden suojelusta henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä tehdyn yleissopimuksen muutospöytäkirja, joka hyväksyttiin ministerikomitean 128. istunnossa Helsingørissä 18. toukokuuta 2018 (yleissopimus 108+), saatavilla osoitteessa <https://rm.coe.int/convention-108-convention-for-the-protection-of-individuals-with-regar/16808b36f1>

¹⁸¹ Ks. esimerkiksi "Practical guide on the use of personal data in the police sector", saatavilla osoitteessa <https://rm.coe.int/t-pd-201-01-practical-guide-on-the-use-of-personal-data-in-the-police-/16807927d5>

Tietosuojaviranomaisten suorittama aktiivinen valvonta on ratkaisevan tärkeää sen varmistamiseksi, että direktiivin tavoitteet saavutetaan käytännössä. Näin ollen viranomaisille on annettava kaikki direktiivissä edellytetyt valtuudet sekä riittävät resurssit.

Seuraavaksi olisi keskityttävä direktiivin koko potentiaalin hyödyntämiseen. Tältä osin, ja koska uusista säännöistä on toistaiseksi vain vähän kokemusta, komissio katsoo, että on liian aikaista harkita direktiivin tarkistamista.

Komissio jatkaa aktiivista yhteistyötä kaikkien asiaankuuluvien osapuolten kanssa seuraavaa arviointia silmällä pitäen, joka on määrä tehdä vuoteen 2026 mennessä. Tällä välin se jatkaa työtään johdonmukaisuuden varmistamiseksi muun sellaisen unionin lainsäädännön kanssa, joka liittyy henkilötietojen käsittelyyn lainvalvontatarkoituksia varten.

Oikeudellinen kehys

Komissio aikoo

- jatkaa sen arviointia, miten jäsenvaltiot ovat saattaneet direktiivin osaksi kansallista lainsäädäntöään, ja ryhtyä tarvittaessa asianmukaisiin toimiin (mukaan lukien rikkomusmenettelyjen käynnistäminen)
- jatkaa kahdenvälistä yhteydenpitoa jäsenvaltioiden kanssa
- varmistaa, että tulevat lainsäädäntöehdotukset ovat yhdenmukaisia direktiivin kanssa.

Jäsenvaltioiden on

- varmistettava, että direktiivi pannaan kokonaisuudessaan ja asianmukaisesti täytäntöön, muun muassa määrittelemällä tarvittavat vaatimukset silloin, kun direktiivin täytäntöönpanevissa kansallisissa tietosuojasäädöksissä ei tehdä näin.

Tietosuojaviranomaisten suorittama valvonta

Jäsenvaltioiden on

- osoitettava tietosuojaviranomaisille riittävät resurssit direktiivin mukaisten valvontatehtäviensä hoitamiseen
- varmistettava, että tietosuojaviranomaiset voivat käyttää kaikkia direktiivissä säädettyjä valtuuksia
- kuultava järjestelmällisesti tietosuojaviranomaisiaan henkilötietojen suojaan liittyvistä säädösluonnoksista ja yleisesti sovellettavista hallinnollisista toimenpiteistä sekä otettava niiden lausunnot asianmukaisesti huomioon (erityisesti uuden teknologian osalta).

Tietosuojaviranomaisia kehotetaan

- hyödyntämään kaikin keinoin tutkintavaltuuksiaan, myös tekemällä oma-aloitteisia tarkastuksia
- keräämään erityisiä tilastoja direktiivin mukaisista valvontatoimistaan
- hyödyntämään keskinäisen avunannon välineitä ja kehittämään käytännön toimenpiteitä avunpyyntöjen helpottamiseksi, muun muassa suunniteltujen tietosuojaneuvoston ohjeiden avulla.

Tietosuojaneuvostoa kehoitetaan

- laajentamaan direktiiviin liittyviä tehtäviä varten perustettua asiantuntijapoolia.¹⁸²

Toimivaltaisten viranomaisten tukeminen

Komissio aikoo

- helpottaa keskustelua ja kokemustenvaihtoa jäsenvaltioiden ja komission välillä direktiiviä käsittelevässä jäsenvaltioiden asiantuntijaryhmässä
- helpottaa tietosuojavastaavien välistä näkemystenvaihtoa tietosuojavastaavien verkoston kautta.

Jäsenvaltioita kehoitetaan

- jatkamaan toimia tietosuojavaatimuksia koskevan koulutuksen tarjoamiseksi toimivaltaisille viranomaisille, myös uusien tekniikoiden osalta.

Tietosuojaneuvostoa ja tietosuojaviranomaisia kehoitetaan

- tehostamaan toimiaan asiaa koskevien ohjeiden hyväksymiseksi (esimerkiksi suostumuksen roolista henkilötietojen käsittelyssä lainvalvontatarkoituksia varten sekä rekisteröityjen oikeuksista ja niiden mahdollisista rajoituksista) joko hyväksymällä uusia itsenäisiä ohjeita tai täydentämällä yleistä tietosuoja-asetusta varten jo hyväksytyjä ohjeita.

Rajanylittävät siirrot

Komissio aikoo

- edistää aktiivisesti mahdollisia uusia tietosuojan riittävyttä koskevia päätöksiä tärkeiden kansainvälisten kumppaneiden kanssa
- neuvotella uusista yhteistyösopimuksista yhtäältä Europolin ja Eurojustin välillä ja toisaalta kolmansien maiden kanssa; se pyrkii tarvittaessa neuvottelemaan uudelleen olemassa olevat Europol-yhteistyösopimukset sen varmistamiseksi, että ne sisältävät asianmukaiset tietosuojaa koskevat suojatoimet
- aloittaa neuvottelut Japanin kanssa keskinäisestä oikeusavusta EU:n ja Japanin välillä tehdyn, voimassa olevan sopimuksen muuttamiseksi asianmukaisten tietosuojaa koskevien suojatoimien varmistamiseksi
- jatkaa neuvottelua Yhdysvaltojen kanssa tehtävästä kahdenvälisestä sopimuksesta, joka koskee oikeudelliseen yhteistyöhön rikosasioissa liittyvää rajat ylittävää pääsyä sähköiseen todistusaineistoon, muun muassa täydentämällä EU:n ja Yhdysvaltojen välisessä puitesopimuksessa taattuja tietosuojaa koskevia suojatoimia siten, että niissä otetaan huomioon lainvalvontaviranomaisten ja palveluntarjoajien välisen suoran yhteistyön erityispiirteet

---

¹⁸² Tietosuojaneuvoston 15. joulukuuta 2020 hyväksymä asiakirja Euroopan tietosuojaneuvoston asiantuntijapoolin toimivaltuuksista.

- tutkia mahdollisuutta tehdä tietosuojaa koskevia puitesopimuksia lainvalvonnan alalla tapahtuvaa tietojenkäsittelyä varten tärkeiden lainvalvontakumppaneiden kanssa EU:n ja Yhdysvaltojen välisen puitesopimuksen pohjalta.

Tietosuojaneuvostoa kehotetaan

- hyväksymään ohjeet, joilla selvennetään ”asianmukaisten suojatoimien” käsitettä ja sisältöä (direktiivin 37 artikla) sekä poikkeusten käyttöä (direktiivin 38 artikla).

Lähentymisen edistäminen ja kansainvälisen yhteistyön kehittäminen

Komissio aikoo

- laajentaa yhteistyötään kansainvälisten kumppaneiden kanssa tietosuojasääntöjen lähentämiseksi lainvalvonnan alalla, muun muassa edistämällä liittymistä yleissopimukseen 108+, joka on ainoa sitova maailmanlaajuinen tietosuojasopimus
- edistää kahdenvälistä, alueellista ja monenvälistä yhteistyötä ja tukea valmiuksien kehittämishankkeita tietosuojan ja poliisiyhteistyön alalla; tähän sisältyy koulutusta sekä tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihtoa tietosuojakamun kautta.

Jäsenvaltioita kehotetaan

- ratifioimaan nopeasti Budapestin yleissopimuksen toinen lisäpöytäkirja heti, kun ne saavat neuvoston päätöksellä siihen luvan.